

พระเครื่องวัดอนงค์

และ

พิธีพุทธาภิเษก

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ

พระครูพิศาลวิহারคุณ

อดีตผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม

๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๕

พระเครื่องวัดดอนงคาราม
และพิธีพุทธาภิเษก

จัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พระครูพิศาลวิহারคุณ (ชลอ อาจิณฺโณ)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดดอนงคาราม

ณ เมรุวัดดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๕

คำนำ

ท่านพระครูพิศาลวิหารคุณ (ชโล อาจิณฺโณ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม เป็นพระเถระที่มีอายุพรรษากาลมากที่สุด ในวัดอนงคาราม ในยุคปัจจุบัน เป็นรัตตัญญู รู้เหตุการณ์ที่ล่วงมาแล้วเป็นอย่างดี เพราะท่านมีชีวิตที่เกี่ยวข้องอยู่กับวัดอนงคารามมาตลอด ตั้งแต่เยาว์วัย จนตราบชรา ชีวิตในเยาว์วัยท่านได้ศึกษาวิชาภาษาไทยที่โรงเรียนประถมอนงค์ และมาจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ ที่โรงเรียนสุมาลัย ทั้งสองแห่งนี้เป็นโรงเรียนที่เจ้าคุณประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสมหาเถระ) เป็นผู้ให้กำเนิด และเมื่ออุปสมบท ก็ได้อุปสมบท และอยู่ที่วัดอนงคารามมาโดยตลอดจนกระทั่งถึงมรณภาพ ท่านเป็นพระที่สันโดษ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ในบั้นปลายชีวิต ท่านได้ทำบุญกุศลไว้มาก โดยเฉพาะการสงเคราะห์ประชาชนและนักเรียนในถิ่นทุรกันดาร ท่านได้ทำบุญกุศลจนวันสุดท้ายของชีวิต คือ ก่อนที่จะมรณภาพหนึ่งวัน ท่านเดินทางไปจังหวัดเชียงใหม่ บริจาคเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐.- บาท สร้างโรงอาหารให้แก่โรงเรียน บ้านแม่โป่ง ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอดยสะเกิด และมอบเครื่องดนตรีให้แก่โรงเรียนป่าป้อ อำเภอคอดยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ และในวันมรณภาพก็อยู่ในระหว่างเดินทางไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อไปมอบพระพุทธรูปให้แก่ชาวกะเหรี่ยง แต่เดินทางไปถึงอำเภอปาย ก็เกิดอาพาธ ต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลประจำอำเภอปาย และถูกส่งมารับการรักษาที่โรงพยาบาลมหาราช จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๔ เวลา ๑๘.๓๐ น. เมื่อทางพระภิกษุสามเณรวัดอนงคาราม และญาติมิตรของท่าน ได้ทราบข่าวก็เกิดความเศร้าโศกสลด ได้นำศพท่านมาจากเชียงใหม่โดยทางเครื่องบิน มาตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดอนงคาราม โดยได้ขอพระราชทานน้ำสรงศพ และหีบทองตามเกียรตินิยม ในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๔ ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ได้เสด็จมาเป็นองค์ประธานพระราชทานน้ำสรงศพ นับว่าเป็นเกียรติอันสูงสุด คณะสงฆ์วัดอนงคาราม คณะศิษยานุศิษย์ ญาติมิตร และทายาททายิกาแห่งวัดอนงคาราม รู้สึกซาบซึ้งในพระเมตตาเป็นอย่างยิ่งและได้จัดการบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายท่านมาโดยตลอด ในวาระสุดท้ายได้กำหนดการพระราชทานเพลิงศพของท่านพระครูพิศาลวิหารคุณ (ชโล อาจิณฺโณ) วันเสาร์ที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๔ เวลา ๑๗.๐๐ น. ซึ่งครบวันมรณภาพ ของท่าน ๑ ปีพอดี

โดยที่เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ ได้มีความถนัดในการจัดพุทธาภิเษก และรับนิมนต์ไปสวดพุทธาภิเษกเป็นประจำทางคณะสงฆ์วัดอนงคาราม จึงมีมติให้จัดพิมพ์เรื่องพุทธาภิเษก พร้อมกันนี้ได้รวบรวมพระเครื่องของวัดอนงคารามซึ่งได้สร้างไว้ในสมัยที่ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสมหาเถระ) ดำรงชีวิตอยู่ และสร้างในสมัยหลังที่ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จเจ้าได้มรณภาพแล้วไว้ด้วย เพื่อเป็นหลักฐานให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบต่อไป โดยมอบให้พระปริยัติกิจโกศล ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม และ รองศาสตราจารย์บุญเรือง อินทวรัตน์ เป็นผู้รวบรวมจัดทำ

ด้วยอำนาจแห่งกุศลผลบุญทั้งหลาย ที่คณะสงฆ์วัดอนงคาราม คณะศิษยานุศิษย์ และญาติมิตร ทายาททายิกาแห่งวัดอนงคาราม ได้บำเพ็ญกุศลอุทิศถวายนั้น จงสำเร็จเป็นอริยวิบูลสมบัติแก่ท่านพระครูพิศาลวิหารคุณ (ชโล อาจิณฺโณ) ในสคติสัมปรายภพสมเจตนาอุทิศทุกประการ.

คณะสงฆ์วัดอนงคาราม

พระเครื่องวัดดอนงค์

สังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีทิศทางที่ไม่ชัดเจนแน่นอน ทำให้เกิดความว้าวุ่นในจิตใจของประชาชนเป็นอันมาก จึงต่างก็แสวงหาที่พึ่งที่เกาะให้แก่จิตใจของตน ในบรรดาที่พึ่งที่ยึดที่คนไขว่คว้าแสวงหานั้น พระเครื่อง ก็เป็นเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งที่ประชาชนต้องการ แม้จะมีเสียงวิพากษ์ว่า เป็นเรื่องงมงายซึ่งก็ยังไม่มีการชี้ชัดและจุดจิตใจของประชาชนส่วนใหญ่ให้ตั้งไว้ถูกต้อง

พระเครื่อง จึงยังเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและเตือนสติ รวมพลังให้ผู้คนวางจิตไว้ด้วยความเชื่อมั่นในพระพุทธคุณได้ดียิ่งขึ้นเก่า เคยผ่านประสบการณ์มาแล้วยิ่งดัง มีชื่อเสียงติดระดับ เช่น พระสมเด็จพุฒาจารย์ (โต พรหมรังษี) พระผงหลวงพ่อดปากน้ำ เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นพระเครื่องชั้นเยี่ยมของเมืองไทย มีผู้กล่าวถึงและเขียนถึงสืบทอดกันอยู่เสมอมา แม้พระเครื่องรุ่นปัจจุบันที่เกจิอาจารย์ผู้ทรงวิทยาคูณของเมืองไทยสร้างขึ้นหรือร่วมในพิธีกรรมพุทธาภิเษกมีประสาสัมพันธะเขานานภาพกัน ก็ยังเป็นสิ่งวัตถุมงคลที่ต้องการของประชาชนเป็นอันมาก

ในที่นี้ จะขอกกล่าวถึงพระเครื่องอีกสำนักหนึ่ง คือสำนักวัดดอนงคาราม แม้จะไม่ดังติดระดับเฉกเช่น พระสมเด็จพุฒาจารย์ (โต พรหมรังษี) หรือหลวงพ่อดปากน้ำ แต่ก็มินิกเลงพระ จำนวนไม่น้อยยกย่องจัดทำทำเนียบพระเครื่องวัดดอนงค์เข้าไว้ บรรดาศิษย์วัดดอนงคารามต่างทราบชัดเชื่อถือยึดมั่นในกิตติคุณของพระเครื่องวัดดอนงค์เสมอมาโดยทั่วกัน นั่นคือพระเครื่องชุดที่ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสรมหาเถระ) สร้างขึ้นไว้ มีหลายรุ่น หลายรูปแบบ เนื่องในโอกาสต่าง ๆ กัน รวมเรียกในที่นี้ว่า ‘พระเครื่องวัดดอนงค์’ โดยมีประวัติและกิตติคุณที่ท่านผู้รวบรวมไว้หลายท่าน ยกมาเป็นเพียงตัวอย่างต่อไปนี้

๑. เฉลียว จันทรทรัพย์ (ม.ป.ป.: ๑ - ๙) ได้รวบรวมพระเครื่องวัดดอนงค์ เรื่อง เหรียญสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) วัดดอนงคาราม ไว้ดังนี้

เหรียญสมเด็จพระพุฒาจารย์(นวม)

วัดอนงคาราม

๑. เหรียญพระพุทธรูปมั่งคั่ง
๒. เหรียญรูปพระปิดทวาร
๓. เหรียญรูปหลวงพ่อลอย
๔. เหรียญโพธิวงศาจารย์
๕. เหรียญก่อตั้งทุนมหาโพธิวงส์ พ.ศ. ๒๔๘๖
๖. เหรียญพระพุทธรูป พ.ศ. ๒๔๙๗
๗. เหรียญนางกวัก

สถานที่สร้าง วัดอนงคาราม อำเภอลองซาน กรุงเทพมหานคร (ธนบุรี)

ประวัติวัด

ตามหนังสือตำนานพระอารามหลวง ฉบับกรมการศาสนา กล่าวถึงประวัติวัดอนงคารามไว้ว่า

“.....วัดอนงคาราม

พระอารามชั้นโท ชนิดวรวิหาร อยู่ริมคลองบ้านสมเด็จจวนน้อยฝั่งตะวันตก อำเภอลองซาน จังหวัดธนบุรี เดิมชื่อ วัดน้อยชำแถม ท่านผู้หญิงน้อยในสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิชัยญาติ สร้างในรัชการที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานนามใหม่ว่า “วัดอนงคาราม”

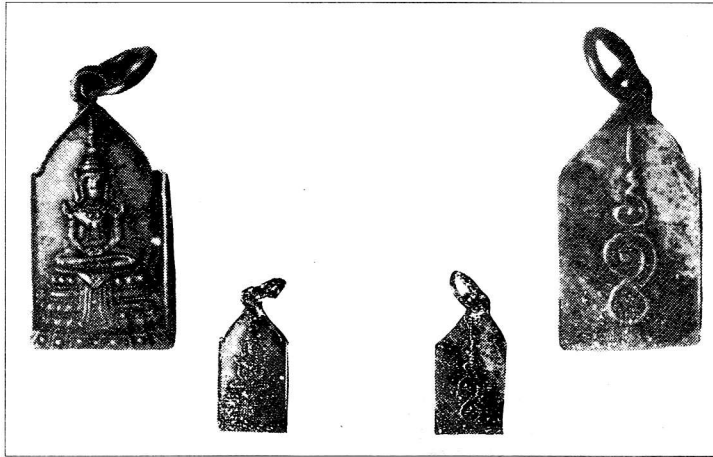
ประวัติการสร้างและผู้สร้าง

เหรียญของเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) นี้ได้ สร้างในโอกาสต่างๆกันหลายครั้งหลายหน เท่าที่รวบรวมได้ปรากฏว่าก่อนมรณภาพ เจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้สร้างเหรียญไว้รวม ๗ พิมพ์ด้วยกันคือ

๑. เหรียญพระพุทธรูปมั่งคั่ง
๒. เหรียญรูปพระปิดทวาร
๓. เหรียญรูปหลวงพ่อลอย
๔. เหรียญโพธิวงศาจารย์
๕. เหรียญก่อตั้งทุนมหาโพธิวงส์ พ.ศ. ๒๔๘๖
๖. เหรียญพระพุทธรูป พ.ศ. ๒๔๙๗
๗. เหรียญนางกวัก

นอกจากนี้ยังมีอีกเหรียญหนึ่งซึ่งศิษยานุศิษย์ได้สร้างขึ้นภายหลังเมื่อเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้มรณภาพแล้วคือเหรียญรูปไข่ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) พ.ศ. ๒๕๐๐

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงเหรียญต่างๆที่เจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้สร้างไว้ตามลำดับคือ

เหรียญพระพุทธรูปมังคโล

๑. เหรียญพระพุทธรูปมังคโล

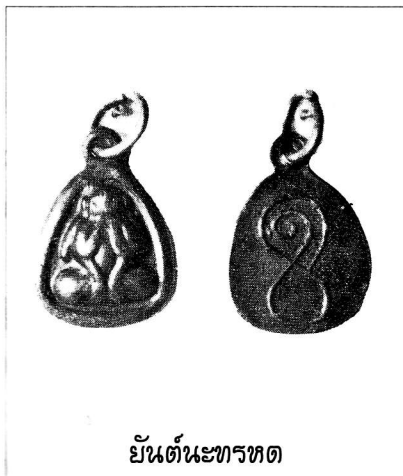
เหรียญนี้เข้าใจว่าจะเป็นเหรียญแรกที่เขาพระคุณสมเด็จพระเจ้าได้สร้างขึ้นในรูปลักษณะของเหรียญ ปีที่สร้างสืบไม่ได้ว่าเมื่อใดแต่เข้าใจว่าจะสร้างจำลองพระพุทธรูปองค์หนึ่งซึ่งท่านมีอยู่เป็นพระบูชาเนื้อสัมฤทธิ์ทรงเครื่องซึ่งท่านขนานพระนามว่า “พระพุทธรูปมังคโล” มีผู้เข้าใจว่าเป็นเหรียญพระแก้วมรกตกันเป็นจำนวนมาก

รูปลักษณะของเหรียญเป็นรูปห้าเหลี่ยม เป็นเหรียญหูในตัวมีห่วงเชื่อม สร้างด้วยทองเหลืองหรือโลหะผสมทองแดง

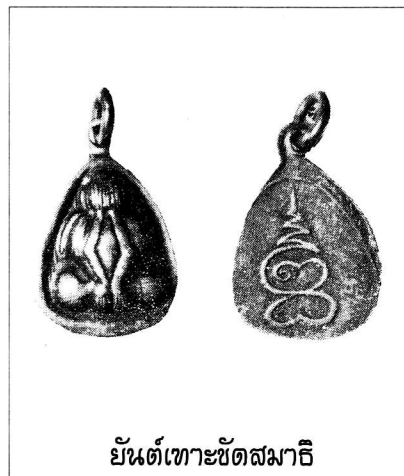
มี ๒ พิมพ์

ด้านหน้า เป็นรูปพระพุทธรูป ซึ่งท่านขนานพระนามว่า ‘พระพุทธรูปมังคโล’ ประทับนั่งเหนืออาสนะตรงกลางเหรียญ

ด้านหลัง เป็นยันต์ นะทรหด เหนือ นะทรหด เป็นยันต์อุณาโลม

ยันต์นะทรหด

ยันต์เทาะขัดสมาธิ

เหรียญรูปพระปิดทวาร

๒. เหรียญรูปพระปิดทวาร

เหรียญรุ่นนี้เข้าใจว่าจะสร้างหลังเหรียญพระพุทธรูปมังคโล หรือในรุ่นใกล้เคียงกัน สร้างด้วยทองแดง โลหะอย่างอื่น ไม่เคยพบ เหรียญรุ่นนี้มีอยู่ ๒ พิมพ์ ต่างกันที่ยันต์หลัง ซึ่งจะกล่าวต่อไปเหรียญนี้เป็นเหรียญหูในตัว ห่วงเชื่อม

ด้านหน้า เป็นพระปิดทวารอยู่ตรงกลางเหรียญ ภายในเส้นขอบ

ด้านหลัง พิมพ์ที่ ๑ มียันต์ นะทรหด อยู่ตรงกลางเหรียญ

พิมพ์ที่ ๒ มียันต์ เทาะขัดสมาธิ อยู่ตรงกลางเหรียญ
เหรียญทั้ง ๒ ชนิดนี้เป็นเหรียญรมดำ ชนิดที่ด้านหลังมียันต์ นะทรหด หายากกว่าชนิดที่มียันต์ เทาะขัดสมาธิ

เหรียญรูปหลวงพ่อลอย

๓. เหรียญรูปหลวงพ่อลอย

เหรียญรุ่นนี้เป็นเหรียญขนาดเล็ก เป็นรูปหลวงพ่อลอยซึ่งเป็นปางห้ามสมุทร เข้าใจว่าจะสร้างคราวสมโภชหลวงพ่อลอย เมื่อก่อนที่จะอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ ณ วัดโคกเข็ม จังหวัดชัยนาท เท่าที่พบมีอยู่ ๒ พิมพ์ สร้าง ๓ คราว เจ้าพระคุณสมเด็จฯ สร้างเพียงคราวเดียว ต่อมาหลานของท่านได้สร้างขึ้น กับทางวัดได้สร้างขึ้นภายหลังอีกคราวหนึ่ง

เรื่องราวของหลวงพ่อลอยมีอยู่ว่า เมื่อคราวที่พระครูศีลขันธสุนทร(เมือง) ได้พบพระพุทธรูปแกะด้วยไม้ปางห้ามสมุทร ลงรักปิดทอง สูงประมาณ ๔ ศอก ลอยน้ำมาติดอยู่ที่หน้าวัดโคกเข็ม จังหวัดชัยนาท มีป้ายเขียนไว้ว่า “พระฝนแล้งติดอยู่ที่ไหนให้เชิญไป”

แต่เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เห็นว่าเป็นพระศักดิ์สิทธิ์อัญเชิญมาที่วัดอนงคาราม ลงรักปิดทองให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ต่อมาได้ทำพิธีสมโภช แล้วจึงอัญเชิญไปไว้ ณ วัดโคกเข็ม ปรากฏว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ มีคนมาขอน้ำมนต์รักษาโรคและเสี่ยงเซียมซีกันมาก จนนับถือกันว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดชัยนาทองค์หนึ่ง

เหรียญรูปหลวงพ่อลอย ซึ่งเข้าใจว่าสร้างเมื่อคราวสมโภชหลวงพ่อลอยนั้น เท่าที่พบเป็นเนื้อทองแดงกะไหล่ทอง หูในตัวยาวรี

ด้านหน้า เป็นรูปหลวงพ่อลอย (ปางห้ามสมุทร) ประทับยืนบนฐานสำหรับรูปหลวงพ่อลอยนี้ มีแตกต่างกันในระหว่าง ๒ พิมพ์ที่พบคือตรงจิวรและที่ฐาน คือ พิมพ์หนึ่งมีจิวรตรงลงมา และมีบัวทงายที่ฐาน ๓ กลีบ ส่วนอีกพิมพ์หนึ่งชายจิรวัวเข้าด้านใน และไม่มีบัว

ด้านหลัง เป็นยันต์ นะทรหด ตอกลึกลงไปเนื้อของโลหะ การตอกนี้เข้าใจว่าตอกด้วยมือ เพราะตำแหน่งของยันต์ อยู่ในตำแหน่งที่ต่างกัน คือ อยู่ตรงกลางก็มี อยู่ก่อนมาด้านล่างหรือด้านบนก็มี

กับมีเหรียญขนาดใหญ่อีกหนึ่งเหรียญหนึ่งเป็นเหรียญรูปไข่ทองแดง ด้านหน้าเป็นรูปหลวงพ่อลอย ด้านหลังเป็นพระพุทธรูปประดิษฐานในมณฑป

เหรียญรุ่นนี้เป็นเหรียญที่สร้างในรุ่นแรก ๆ คือรุ่นใกล้เคียงกับเหรียญพระพุทธรูปมิ่งมงคล เหรียญรูปพระปิดทวาร เพราะใช้ยันต์เดียวกัน การสร้างเหรียญในรุ่นนี้เข้าใจว่าหลวงพ่อดปากคลองมะขามเฒ่า ซึ่งมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับเจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้าได้มาร่วมในการปลุกเสกด้วย

เหรียญหลวงพ่อลอย (ด้านหลังเป็นพระพุทธรูป ประดิษฐานในมณฑป)

เหรียญก่อตั้งทุนมหาโพธิวงส์ ๒๔๘๖

๕. เหรียญก่อตั้งทุนมหาโพธิวงส์ พ.ศ.๒๔๘๖

เหรียญนี้เป็นเหรียญกลม เท่าที่พบเป็นเนื้อทองเหลืองกะไหล่ทอง ไม่พบโลหะอย่างอื่น

- ด้านหน้า** เป็นบุษบกตั้งอยู่เหนือแท่นซึ่งมีลัญจณะคล้ายราชรถ ตรงกลางบุษบกเป็นยันต์อุณาโลม มีเทพธิดาโปรยข้าวตอกดอกไม้อยู่ทั้ง ๒ ด้านของบุษบก
- ที่แท่น** (ที่มีลัญจณะคล้ายราชรถ) มีอักษรไทยว่า มหาโพธิวงส์
- ด้านหลัง** มีข้อความภาษาไทยว่า

ที่ระลึก
ในการก่อตั้งเงิน
ทุนมหาโพธิวงส์
วัดอนงคาราม
พ.ศ.๒๔๘๖

เหรียญนี้สร้างในโอกาสที่ศิษยานุศิษย์ได้จัดตั้งกองทุนมหาโพธิวงส์ขึ้น เพื่อจักได้อุปการะแก่พระภิกษุสามเณรที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะเล่าเรียน และช่วยเหลือในกิจการอื่นๆ เป็นการสนองคุณเจ้าพระคุณสมเด็จฯ และได้แจกเป็นที่ระลึกแก่ผู้ที่ได้บริจาคทุน

เหรียญพระแก้ว

๖. เหรียญพระแก้ว พ.ศ. ๒๔๙๗

เป็นเหรียญรูปไข่ขนาดเล็ก เนื้อทองแดงกะไหล่ทอง
 ด้านหน้า เป็นรูปพระพุทธปางสมาธิ ประทับนั่ง
 ตรงกลาง มีเส้นเป็นกรอบโดยรอบ
 ด้านหลัง เป็นยันต์พุทธซ้อน นะโมพุทธายะ
 ได้ยัณฑ์มีเลขไทยว่า ๒๔๙๗

๗. เหรียญนางกวัก

เป็นเหรียญรูปไข่ขนาดเล็ก ใกล้เคียงกับเหรียญพระพุทธเนื้อทองแดงกะไหล่ทอง

ด้านหน้า ตรงกลางเหรียญเป็นรูปนางกวัก ได้รูปนางกวักเป็นอักษรขอมอ่านว่า นะชาลีติ
 ด้านหลัง เป็นยันต์พุทธซ้อน นะโมพุทธายะ อยู่ตรงกลางเหรียญ เหรียญทั้งสองอย่างนี้ เข้าใจว่าจะสร้างในปีเดียวกัน
 เพื่อแจกแก่ผู้ขายอย่างหนึ่งและแก่ผู้หญิงอย่างหนึ่ง คือ เหรียญรูปพระพุทธแจกผู้ชาย และเหรียญ
 นางกวักแจกผู้หญิง ทั้งนี้อาจแจกแก่พระภิกษุที่บวชอยู่ในวัดเมื่อลาสิกขาก็ได้ เพราะพระใบมะขามซึ่งเจ้า
 พระคุณสมเด็จฯ ได้สร้างไว้ได้หมดรุ่นเสียแล้ว โดยปรกติเมื่อมีพระมาขอลาสิกขา ในชั้นเดิมท่านจะแจกพระ
 ใบมะขามให้ ๑ องค์

เหรียญนางกวัก

๒. คณะสงฆ์และสมาคมศิษย์อนงคาราม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เคยนำประวัติเกี่ยวกับพระเครื่องวัด
อนงคารามรวบรวมพิมพ์ไว้อย่างน้อยก็ ๒ ครั้ง คือในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพพระเทพวิสุทธิเมธี (ไสว
สุจิตโต) อดีตเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม และ งานพระกฐินพระราชทาน ของสมาคมศิษย์อนงคารามในพระบรม
ราชูปถัมภ์ ซึ่งได้กล่าวถึงประวัติการสร้างและพิธีพุทธาภิเษกพระเครื่องวัดอนงคารามไว้ชัดเจน พร้อมด้วยภาพประกอบ
ดังนี้ (สมาคมศิษย์อนงคาราม ในพระบรมราชูปถัมภ์ : ๔๒-๔๖)

พระเครื่อง

ของ

วัดอนงคาราม

พระโขนง

รุ่น

สมาคมศิษย์อนงคารามในพระบรมราชูปถัมภ์

ประกอบพิธีพุทธาภิเษก

เมื่อ ๒๗ กันยายน ๒๕๑๘

พระโอบะขาม

เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๙-๒๔๖๓ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์ พระโอรสของรัชกาลที่ ๔ ทรงประสงค์จะสร้างพระพุทธรูปประจำพระองค์ จึงเสด็จมาทรงปรึกษากับสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (พุทธสมหาเถระนาม พม. เปรียญ ๔ ประโยค) เจ้าอาวาสวัดอนงคาราม ซึ่งขณะนั้นยังดำรงสมณศักดิ์พระราชาคณะ ‘พระรัชชมงคลมุนี’ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า ‘สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์’ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ในกรม”

“สมเด็จพระเจ้า” กับ “ในกรม” ได้ตกลงกันทำพิธีพุทธาภิเษกขึ้นที่วัดอนงคาราม ตั้งโรงพิธีที่สถานที่ระหว่างพระอุโบสถกับศาลาการเปรียญ โรงพิธีเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีราชวัติฉัตรธงทั้งสี่ทิศ กลางโรงพิธีตั้งเตาสุ่มทองและหุ่น มีนายช่าง ๘ คน หัวหน้าชื่อนายแจ่ม ช่างหล่อกับพวกอีก ๗ คน นุ่งขาวห่มขาวแบบตาผ้าขาว หรือ ซิปะขาว ส่วนในพระอุโบสถตั้งโต๊ะหมู่บูชาหน้าพระประธาน และตั้งเทียนชัย ทางด้านฝาผนังข้างในตรงข้ามกับพระประธาน ตั้งโต๊ะสี่เหลี่ยมสำหรับพระสวดภาณวาร ๔ รูป รวมพระสวด ๑๒ รูป สวดตลอดสามวันสามคืนโดยผลัดเปลี่ยนกันคราวละรูปไม่ขาดสาย กลางพระอุโบสถก็มีพระพุทธรูปคุณูปทางสมณะวิปัสสนาวัชรกรรม ๑ รูป คือ พระพรหมมุนี เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม ซึ่งต่อมาได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช (แพ เปรียญ ๕ ประโยค) รอบนอกพระอุโบสถในเวลากลางคืนมีพระพุทธรูปคุณูปวัชรกรรมในกลดทิศละ ๑ รูป ทั้ง ๘ ทิศ ตลอด ๓ คืนพระนั่งปรกในพระอุโบสถอีก ๑ รูป คือ หลวงพ่อวัดมะขามเฒ่า อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท ส่วนพระนั่งปรกในกลดทั้งแปดทิศนั้นจำได้รูปเดียวคือ พระมหาโศภะ เปรียญ ประโยค วัดราชบูรณะ กรุงเทพมหานคร หลวงพ่อวัดมะขามเฒ่า (พระครูวิมลคุณากร) ท่านเป็นพระอาจารย์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ พระโอรสของรัชกาลที่ ๕

เมื่อทำพิธีกรรมมาสามวันสามคืนแล้ว ในวันที่สี่เวลาสิบโมงเช้า พระพรหมมุนีมานั่งทำพิธีกรรมกลางพระอุโบสถนั่งปรกกรรมอยู่ชั่วโมงเศษ ก็บอกแก่ช่างหล่อว่า ได้ฤกษ์เททองได้แล้ว ช่างก็เททองลงในหุ่นครบทุกองค์ ในขณะนั้นมีพระมาสวดมนต์ในพระอุโบสถประมาณ ๖๑ รูป สวดพระธรรมจักรก็ป้วนผ่นสุตรไปในขณะนั้นด้วย พระที่สร้าง มีพระพุทธรูปประจำพระองค์ในกรม ๑ องค์ พระประจำหม่อมของในกรม ๑ องค์ พระประจำพระองค์หม่อมเจ้าเกรียงไกร โอรสของในกรม ๑ องค์ พระประจำพระองค์หม่อมเจ้าหญิงจงกลณี พระธิดาในกรมอีก ๑ องค์ กับสร้างพระพุทธรูปแบบบูชาองค์เล็กเท่าปลายนิ้วก้อย อีก ๑๐๐ องค์ ในงานนี้ได้นำพระโอบะขามมาปลุกเสกด้วย ครั้นในวันที่สี่ประมาณสิบโมงเช้า พระพรหมมุนี เป็นผู้ดับเทียนชัย พระสงฆ์ที่สวดมนต์ ๖๑ รูปก็ดี พระสวดภาณวาร ๑๒ รูป ก็ดี พระสวดในกลดทั้ง ๘ ทิศ รวม ๘ รูปก็ดี พระนั่งสวดในพระอุโบสถก็ดี ได้รับพระราชทานฉันทะเพลจากในกรม เมื่อพระฉันเสร็จและอนุโมทนาแล้ว ในกรมนิมนต์พระทั้งหมดเข้าไปในพระอุโบสถ ทรงอาราธนาหลวงพ่อดมมะขามเฒ่าทำพิธีลงกระหม่อมทุกรูป เครื่องลงกระหม่อมก็คือเหล็กจาร ๑ อัน ขาด ๑ กระปุก หลวงพ่อดมมะขามเฒ่าหยิบเหล็กจารมาจุ่มขาด แล้วก็ลงกระหม่อมให้พระทุกรูปแล้วก็เสกเป่าบนสิริระ เป็นเสร็จพิธีของหลวงพ่อดมมะขามเฒ่า ส่วนในกรมก็ถวายเครื่องไทยธรรมพร้อมกับพระที่สร้างขึ้นองค์เล็ก ๆ ๑ องค์ เป็นเสร็จพิธีพุทธาภิเษก

ที่นี้ขอเพิ่มเติมประวัติของหลวงพ่อดมมะขามเฒ่า ก่อนทำพุทธาภิเษก ในกรมนิมนต์ท่านมาพักที่กุฏิสมเด็จพระพุทธอาจารย์ ระหว่างพักอยู่นั้น สมเด็จพระพุทธอาจารย์ให้พระชั้นเปรียญไปอุปฐากหลวงพ่อดมมะขามเฒ่าตลอดเวลาที่พักอยู่โดยผลัดเปลี่ยนกันคนละ ๖ ชั่วโมงข้าพเจ้าผู้เขียน (นายแจ่ม ตีประวัตติ เปรียญ) ขณะนั้นก็ได้อยู่ในจำพวกนี้ด้วย ขอกล่าวข้อเท็จจริงที่ได้พบมาคือ เมื่อข้าพเจ้าไปอุปฐากหลวงพ่อดมแล้วมีชาวบ้านและชาววัดมาขอให้หลวงพ่อดมลงกระหม่อมบ้าง

ลงตะกรุดพิสมรบ้าง โดยยื่นแผ่นเงิน ทอง นาค ให้ลงคาถา บางคนขอเมตตา บางคนขอการค้าขาย หลวงพ่อก็ให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ลง ข้าพเจ้าถามว่า การค้าขายจะให้ลงว่าอะไร หลวงพ่อบอกว่า ‘นะชาลิตี’ บางคนขอเมตตา ข้าพเจ้าจึงถามว่าจะให้ลงว่าอะไร หลวงพ่อพูดติดตลกว่า “เมตตายไม่เอาหรือเอาแต่เมตตาเท่านั้นหรือ” คนขอจึงบอกว่า ขอเมตตาอย่างเดียว ข้าพเจ้าถามว่าจะให้ลงว่าอะไรท่านบอกว่า “นะ เมตตา โม กรุณา พุท ปราณี ธา ยินดี ยะ เอ็นดู” ข้าพเจ้าจึงบอกว่า “หลวงพ่อกับ ผมไม่มีความขัดแย้ง ลงไปก็จะได้ประโยชน์อะไร” หลวงพ่อบอกว่า “มันอยู่ที่ผมเสกเป่านะ คุณมหา” ข้อนี้ขอยืนยันว่าเป็นความจริงเพราะระหว่างนั้น ข้าพเจ้าให้หลวงพ่อลงกระหม่อม แล้วท่านเสกเป่าไปที่ศีรษะตั้งหลายครั้ง เมื่อท่านเป่าไปที่กระหม่อม ข้าพเจ้าขนลุกชันทั่วตัวทุกครั้ง ทั้งที่ข้าพเจ้าฝืนใจไม่ให้ขนลุกก็ลุกชูทุกครั้งที่ท่านเป่า ข้อนี้เป็นมหัศจรรย์จริง ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าจะเป็นแต่ข้าพเจ้าคนเดียวไปสอบถามภิกษุอุปัฏฐากรูปอื่น ๆ ก็ได้รับคำตอบเช่นเดียวกันข้อนี้ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่า ท่านสำเร็จสมณะภาวนาแน่ ๆ

อนึ่ง ท่านเป็นพระที่นำเคารพนับถือ สำนวณในศีลเป็นอย่างดีไม่มีใครพุดจา นั่งสงบอารมณ์เฉย ๆ ไม่ถามอะไร ท่านก็ไม่ตอบไม่พูด บางอย่างข้าพเจ้าถามหลวงพ่อก็ตอบเลียงไปทางอื่น เช่น “เขว่าหลวงพ่อกับเสกใบไม้เป็นต่อ และเสกผ้าเช็ดหน้าเป็นกระต่ายได้และแสดงให้กรมหลวงชุมพรเห็นจนยอมเป็นศิษย์” หลวงพ่อตอบข้าพเจ้าว่า “ลวงโลก” แล้วท่านก็นิ่งไม่ตอบอะไรอีก หลวงพ่อพูดต่อไปว่า “เวลานี้ กรมหลวงชุมพรไปต่างประเทศถ้าอยู่ต้องมาหาท่าน และปรนนิบัติท่านจนท่านกลับวัด และว่า กรมหลวงชุมพรนี้ตกทะเลไม่ตาย แม้จะมีสัตว์ร้ายก็ไม่ทำร้ายได้”

หลวงพ่อยู่ที่กุฏิสมเด็จพระพุฒาจารย์เป็นเวลาสิบวันเศษ ได้ทราบข่าวสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์สยาม ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวนี้ด้วยความยินดีมาก เพราะสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์สยาม ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวนี้ด้วยความยินดีมาก เพราะสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์สยาม

พระพุทธรูปชินราชเนื้อผง รุ่น ๑

สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ แจกในงานฉลองขณมาสมเด็จพะพุฒาจารย์ (นวม) ครอบ ๗ รอบ (อายุ ๘๔ ปี พรรษา ๖๔) เนื้อที่ทำพระรุ่นนี้เป็นวัตถุมงคลของสมเด็จพระพุฒาจารย์ และผงพระเกศาซึ่งเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัยในสมัยนั้นนำมาถวาย

รุ่น ๒ พ.ศ. ๒๕๐๐

พระพุทธรูปชินราชเนื้อผง รุ่น ๒

สร้างขึ้นในมหามงคลดิถีวิสาขบูชาครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ พ.ศ.๒๕๐๐ ผสมด้วยดินสังวณียสถาน ๔ ตำบลในพระศรีมหาโพธิ์แผ่นดินจากมณฑลพินธุเจดีย์ที่ถวายพระเพลิงพระพุทธรูป ซึ่งได้อัญเชิญจากประเทศอินเดีย พร้อมอัญสิริสร้างและเกษมของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) กับเศษผงพระเครื่องที่เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์เมื่อคราวมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ รวมกับเกสรพฤษชาติต่างๆเป็นองค์ตามแบบพิมพ์ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นอนุสรณ์สำหรับสักการบูชาของบรรดาศิษยานุศิษย์และท่านที่เคารพนับถือในเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์

ทำพิธีพุทธาภิเษกเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ เวลา ๑๙.๐๐ น. พร้อมกันกับรูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ ขนาดหน้าตัก ๒ ซม.

รุ่นนี้เป็นพิธีพุทธาภิเษก รูปเหมือนสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) ขนาดเท่าองค์จริงมีกำหนดการดังนี้

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑

เวลา ๑๖.๐๐ น. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

เวลา ๑๙.๐๐ น. พิธีสวดพุทธาภิเษก

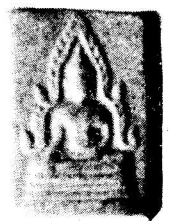
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑

เวลา ๑๐.๑๙ น. ได้ปฐมฤกษ์ เททอง พระยามโหสวรรค์ นายกสมาคมศิษย์องคาราม กราบบังคมทูลสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี องค์อุปถัมภ์พิเศษสมาคมศิษย์องคารามทรงเททอง และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงบริจาคทองพระกรเพื่อผสมในเบ้าหลอมทอง สำหรับหล่อรูปสมเด็จพระพุฒาจารย์

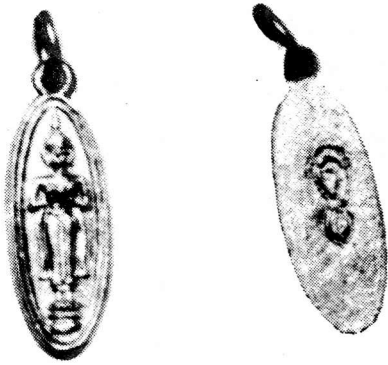
พระพุทธรูปชินราชเนื้อผง รุ่น ๓

สมาคมศิษย์องคาราม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทำพิธีพุทธาภิเษก เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๑๘

รุ่น ๓ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘

เหรียญหลวงพ่อลอย

เหรียญหลวงพ่อลอย

เมื่อพ.ศ. ๒๔๖๔ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) ขณะนั้นมีสมณศักดิ์ที่พระรัชชมงคลมุนีได้ขึ้นไปจัดการสร้างอุโบสถวัดโคกเข็ม จ.ชัยนาท ซึ่งเป็นชาติภูมิของท่านโดยสดาภรณ์ในพรรษาไปประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ ขณะนั้นเป็นฤดูน้ำขึ้นเปี่ยมฝั่งและไหลเชี่ยว ปรากฏมีเรื่องอัศจรรย์เกิดขึ้นโดยพระครูศีลขันธ์สุนทร (เมือง) ครั้งเป็นพระปลัดฐานานุกรมเป็นผู้รับหน้าที่ควบคุมการก่อสร้างอยู่ได้พบพระพุทธรูปปางห้ามสมุทร แกะด้วยไม้ ขนาดสูง ๔ ศอก ลอยน้ำมาติดที่หน้าวัดโคกเข็ม มีป้ายบอกมาว่า “พระฝนแล้งติดที่ไหนให้เจียไป” เจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้าเห็นว่าพระศักดิ์สิทธิ์จึงได้เชิญลงมาที่วัดอนงคารามเพื่อทำการซ่อมแซมเสียใหม่ แต่ช่างได้ตรวจดูแล้วเห็นว่าสมบูรณ์ดี จึงไม่ต้องซ่อมเพียง

แค่ลงรักปิดทองใหม่ และทำพิธีสมโภชเป็นการใหญ่ ณ ศาลาการเปรียญวัดอนงคาราม เป็นที่เลื่องลือกันในสมัยนั้น เจ้าพระคุณ สมเด็จพระเจ้าได้สร้างซุ้มติดผนังด้านหน้าอุโบสถวัดโคกเข็ม จ.ชัยนาท แล้วอัญเชิญหลวงพ่อลอยไปประดิษฐาน ณ ที่นั้นยังปรากฏอยู่จนทุกวันนี้

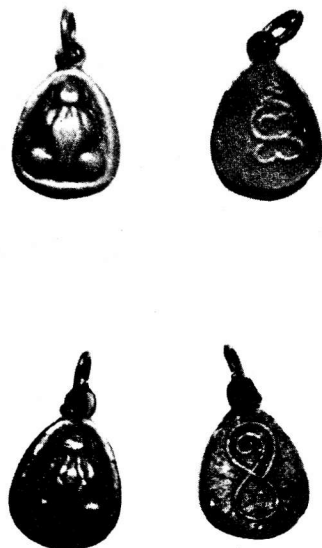
หลวงพ่อลอย ศักดิ์สิทธิ์ทางน้ำมันต์บำบัดโรคอาพาธมีผู้ไปขอน้ำมันต์และเสียงใบเซียมซีอยู่เสมอ และเป็นพระพุทธรูปที่สำคัญองค์หนึ่งของจังหวัดชัยนาท

พระปิดทวาร

พระปิดทวารของสมเด็จพระเจ้าเป็นเนื้อทองแดงรมดำมีหูในตัวมีห่วงเชื่อมด้านหน้าเป็นรูปพระปิดทวาร ด้านหลังเป็นยันต์ นะ ทรหด พิมพ์หนึ่ง และอีกพิมพ์หนึ่งเป็นยันต์ เทาะขัดสมาธิ ทั้งสองพิมพ์นี้สร้างในคราวเดียวกันรูปทรงและลักษณะของพระปิดทวารของสมเด็จพระเจ้าเหมือนกับพระปิดทวารเนื้อเมฆสิทธิ์ของพระอาจารย์ทัฬหี อนงคาราม แต่ของอาจารย์ทัฬหีไม่มีหู

พระปิดทวารของสมเด็จพระเจ้า สร้างเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ขณะเมื่อสมเด็จพระเจริญชนมายุได้ ๗๘ ปี พรรษา ๔๘ ประกอบกับหายจากโรคอาพาธอันเป็นที่น่าวิตกและได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระมหาโพธิวงศาจารย์ ชั้นเจ้าคณะรองอรุณวาสี

พระปิดทวาร

เหรียญพระแก้ว

เหรียญพระแก้ว

เป็นเหรียญรูปไข่ขนาดเล็ก มีหูในตัวและมีห่วง เนื้อทองแดงรมดำก็มีชุบทองก็มี ด้านหน้าเป็นรูปพระแก้วอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตอนบนของกรอบโค้งตามรูปเหรียญเป็นยันต์ พุทธซ้อน นะโมพุทธานะ ได้ยันต์จารึกเลข ๒๔๔๗ อันเป็นปีที่สร้างเหรียญ

เหรียญพระแก้วสร้างขึ้นครั้งแรกเพื่อแจกเป็นของชำร่วยในงานทำบุญอายุสมเด็จพะพุฒาจารย์ เจริญชนมาอายุ ๕๐ ปี พรรษา ๗๐ ภายหลังทางวัดได้ทำขึ้นใหม่อีก โดยทำแม่พิมพ์ใหม่ ทำด้วยทองแดงชุบทอง แต่ด้านหลังของเหรียญยังคงใช้ยันต์ พุทธซ้อน นะโมพุทธานะ และ เลขปี ๒๔๔๗ เช่นเดิม

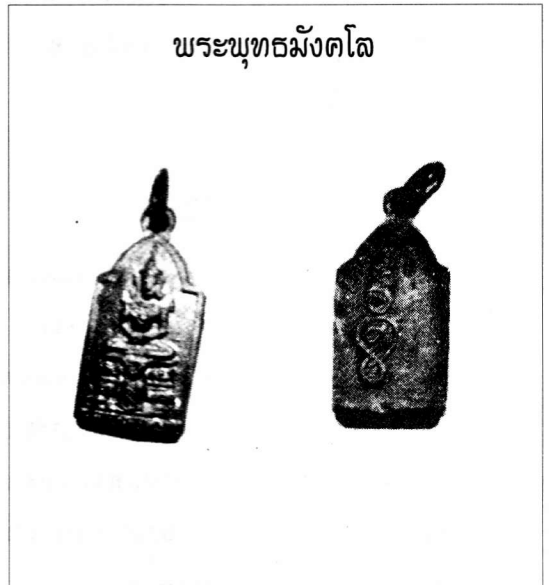
เหรียญพระพุทธรูปมั่งคโล

พระพุทธรูปมั่งคโล เป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องปางสมาธิหน้าตักกว้าง...ฟุต บนฐาน สรรพิดปิดทองฝังกระจาก ฐานสูง.....ฟุต ประดิษฐานอยู่ในพระวิหารวัดอนงคาราม ทำพิธีพุทธาภิเษกเททอง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ณ บริเวณหน้าพระวิหารวัดอนงคาราม ด้านทิศตะวันตก หลวงบริหารหิรัญราช และคณะศิษย์สร้างถวายสมเด็จพะพุฒาจารย์ (นวม) เนื่องจากที่ได้หารือกันจะหล่อรูปสมเด็จฯ เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวที แต่สมเด็จไม่เห็นด้วยจึงได้เปลี่ยนเป็นสร้างพระพุทธรูปถวายสมเด็จฯ แทน โดยจำลองแบบจากพระพุทธรูปวัดนางนอง อ.บางขุนเทียน ซึ่งเห็นว่าสวยงามและเป็นปางสมาธิ ตรงกับพระประจำวันของสมเด็จฯ (สมเด็จฯ เกิดวันพฤหัสบดี)

ในการนี้ได้สร้างเหรียญพระพุทธรูปมั่งคโล เป็นเหรียญห้าเหลี่ยมมีหูในตัวมีห่วงเชื่อมเนื้อทองเหลืองหรือโลหะผสม และทองแดง ตรงกลางค่อนข้างนูน และลาดต่ำลงจดขอบทั้งห้าด้านรมดำ

เหรียญนี้ได้ถวายสมเด็จฯ และสมเด็จฯ ได้เก็บรักษาไว้ในห้องพระแก้วได้นำออกมาแจกเป็นของชำร่วยหลังจากที่สมเด็จฯ ได้มรณภาพไปแล้วประมาณ ๒-๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๐๓)

พระพุทธรูปมั่งคโล

รุ่น ๑

รุ่น ๒

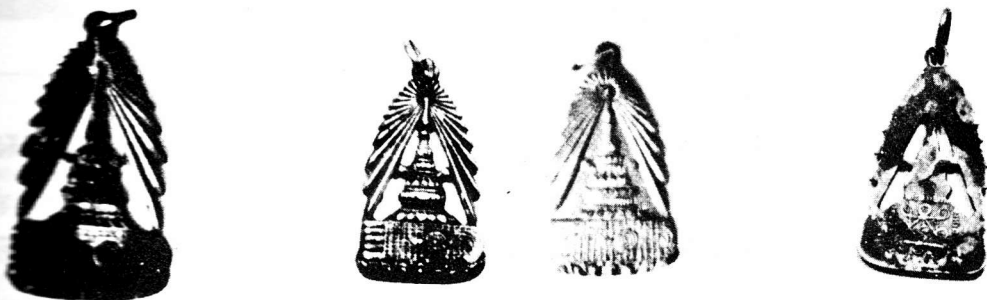

เหรียญพระโพธิวงศาจารย์ (นวม)

เป็นเหรียญรูปไข่ ด้านหน้าเป็นรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงประทับบนช้างเผือก ด้านหลังเป็นเครื่องหมายสมาคมศิษย์
สงฆคาราม

รุ่นแรกทำด้วยทองแดงและอัลปาก้า สร้างเมื่อ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๙ (ปีก่อตั้งสมาคมศิษย์สงฆคาราม) ไม่ใคร่
แพร่หลายนักเพราะแจกกันในวงศานุศิษย์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และผู้ที่ใกล้ชิด รุ่น ๒ สมาคมศิษย์สงฆคาราม ในพระบรมราชูป
ถัมภ์ได้ทำพิธีพุทธาภิเษก เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๑๘ ณ พระอุโบสถวัดอนงคาราม เนื่องในงานบำเพ็ญกุศล อุทิศ
ถวายขอคิดเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม ปีที่ ๑๙ เพื่อหาเงินรายได้ถวายสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สมทบทุน
สร้างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

เหรียญจุลมงกุฎพระพุทธบาท

เหรียญจุลมงกุฎ

เหรียญนี้เป็นเหรียญที่ระลึกของพระพุทธบาทสระบุรี แต่มีความเกี่ยวข้องกับทางวัดอนงคาราม จึงได้นำรูป
มาลงและกล่าวประวัติโดยสังเขป

สมเด็จพระพุทธาจารย์ (นวม) พุทธสมมหาเถร ผู้กำกับพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ได้รับพระบรมราชานุมัติ
เพื่อยื่นขอคณาปพระพุทธบาท จากเครื่องไม้เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กตามแบบกรมศิลปากร โดยนายสง่า วรรณดิษฐ์ เป็น

ผู้รับเหมาก่อสร้าง แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๘ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ องค์เอกอัครพุทธศาสนูปถัมภ์ เสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชพิธีกฐนพระจุลมงกุฏเหนือพุ่มข้าวบิณฑ์ทอดพระเนตรตามพระราชประเพณี เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ ๙ มีนาคม พ.ศ.๒๔๙๕

ในการนี้ได้ทำเหรียญจุลมงกุฏเป็นที่ระลึกในงานนี้ด้วย ลักษณะของเหรียญเป็นรูปจุลมงกุฏมีรัศมี ตอนล่างเป็นรอยพระพุทธบาท ทำด้วยทองแดงและเงิน เหรียญทองแดงทำจากแผ่นทองแดงที่ใช้มุงหลังคามณฑปพระพุทธบาทที่ได้รับลงมาจากกรมการช่างครั้งนั้น

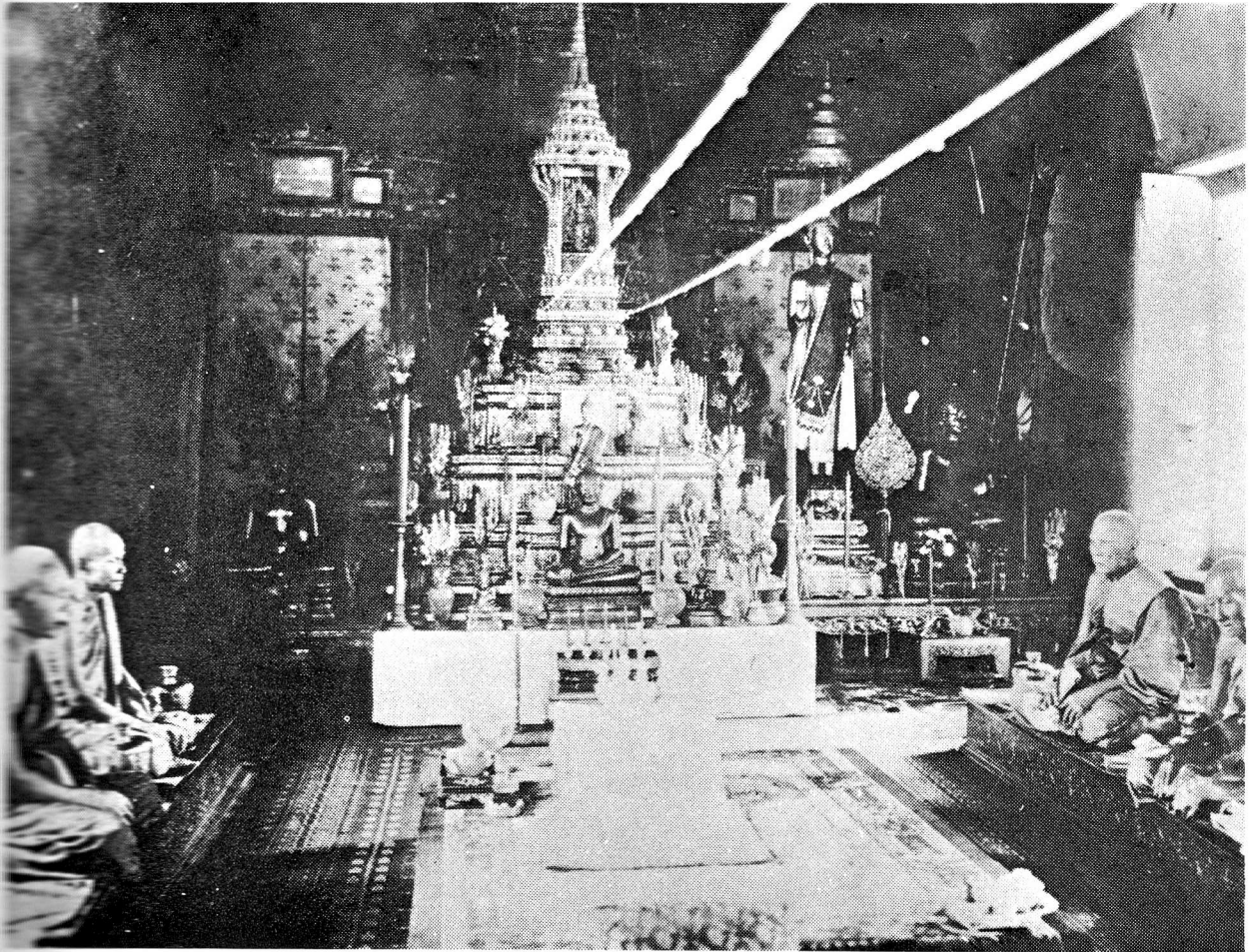
โดยที่สมเด็จพระเจ้าผู้กำกับพระพุทธรูปตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๖๕ จนถึงมรณภาพคณะบรรพชิตและคฤหัสถ์ ทั้งไทยและจีนแห่งวัดดอนงคารามที่มีความเลื่อมใสศรัทธาสมเด็จพระเจ้าเป็นอย่างมากจึงได้ติดตามไปร่วมการกุศลที่พระพุทธบาทมากมาย โดยเฉพาะมีกรรมการสมาคมศิษย์ดอนงคารามในครั้งนั้นหลายท่านได้เป็นกำลังสำคัญในการบูรณะ ปริมณฑลรอบพระพุทธบาท จนวัฒนธรรมรุ่งเรืองมาจนบัดนี้และบรรพชิตทายาททายิกาแห่งพระพุทธบาทสระบุรีก็ความเลื่อมใสศรัทธาต่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) และพระมหาโพธิวงศาจารย์ (สาลี) แห่งวัดดอนงคารามเป็นอย่างมากเช่นกัน บางท่านได้สมัครเป็นสมาชิกสมาคมศิษย์ดอนงคารามด้วย

ฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างสำนักวัดดอนงคาราม กับสำนักพระพุทธบาทสระบุรีในสมัยนั้นจึงมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดโดยที่เป็นอันเดวาลิกร่วมกันของสมเด็จพระเจ้า และพระมหาโพธิวงศาจารย์ (สาลี)

ด้วยเหตุดังกล่าว สมาคมศิษย์ดอนงคาราม ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้สร้างเหรียญรูปพระแก้ว อยู่ภายใต้ฉัตรมีรัศมี และตอนล่างเป็นรอยพระพุทธบาท ทำด้วยทองแดงชุบเงิน ฯ ทอง ขนาดและลักษณะเช่นเดียวกับเหรียญจุลมงกุฏของพระพุทธบาทสระบุรี (ใช้รูปพระแก้วแทนจุลมงกุฏ อย่างอื่นเหมือนกันหมด) เหรียญนี้สร้างขึ้นในคราวเดียวกันกับเหรียญจุลมงกุฏพระพุทธบาท

พิธีปลุกเสกพระใบมะขามของสมเด็จพระเจ้าวรวงศ์ฯ พ.ศ. ๒๔๖๓

พระธำมชฌาณมุนี
สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม)
พระเถรธรรมเทโว (อดีตหลวงตามหาบัว)

พระอุตรคุณวิภาซี
เจ้าพระยาพรหมมุนี (เจ้าคุณ)

พระพรหมมุนี
สมเด็จพระสังฆราช (แพ) พิเศษ
เจ้าคุณคณาจารย์ (เจ้าคุณ)

พระครูโสมมคุณการ
หลวงปู่ศุข วัดปากน้ำ
อ.อัมรินทร์ อ.บ้านนา

พระใบมะขามฐาน ๓ ชั้น
บ๊วยคไม้แตกรุ่นแรก

พระใบมะขาม
ปลีคดแตก รุ่นแรก

พระใบมะขาม ฐาน ๒ ชั้น
กะไหล่ทองรุ่น ๒

พระผง วัดดอนงคาราม
รุ่นแรก ๒๔๙๑

พระผงวัดดอนงคาราม
รุ่น ๒๕๐๐

เหรียญหลวงปู่ลอย

เหรียญพระแก้ว
วัดดอนงคาราม ๒๔๙๗

เหรียญสมเด็จพระพุฒาจารย์
(นวม) พ.ศ. ๒๕๐๐

พระเครื่องดังของวัดอนงคาราม

พระปางชอนหา เนื้อเมมลิทธิ์ พิมพ์เล็บมือ
ของพระอาจารย์ทัต วัดอนงคาราม

พระปางชอนหา เนื้อเมมลิทธิ์ พิมพ์ ๔ เหลี่ยมจี้ว
ของพระอาจารย์ทัต วัดอนงคาราม

พระปิดตาพระอาจารย์ทัต เนื้อเมมลิทธิ์วัดอนงคาราม

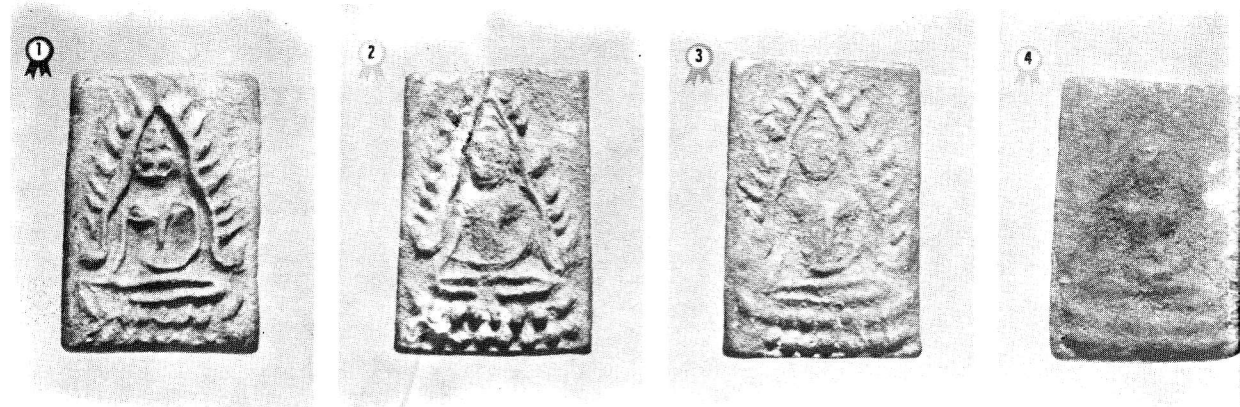

พระนาตปรกพิมพ์จี้ว เนื้อดิน
วงการพระเรียกวพระนาตปรกตัวหนอน
สมเด็จพระพุทธาจารย์(นวม)
วัดอนงคารามสร้าง
ไปแจกที่วัดโคกเข็ม ชัยนาท

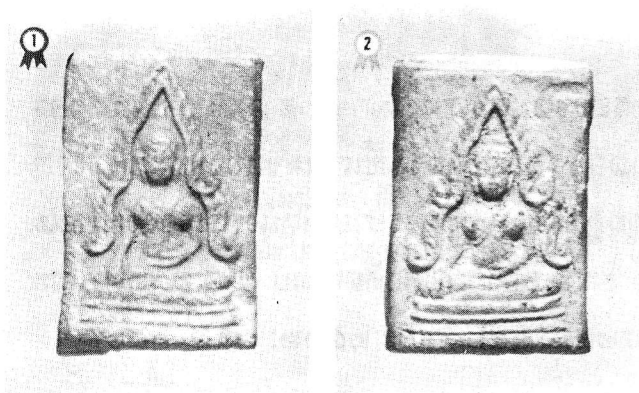
๓. เกี่ยวกับเรื่องกิตติคุณของพระเครื่องวัดอนงค์ นั้นมีการกล่าวขวัญถึงในบรรดา
ขุนนางหลวงพระเครื่องสืบต่อกันมาไม่ขาดตอนเลย ตั้งแต่เริ่มสร้างขึ้น แม้จนปัจจุบันนี้ก็ยังจัด
อยู่ในระดับพระเครื่องชั้นการประกวดดังปรากฏภาพและคำบรรยายในหนังสือเรื่องพระชนะ
การประกวด ในการประกวดการอนุรักษ์ ของชมรมอนุรักษ์พุทธศิลป์ไทย พ.ศ.๒๕๒๙ และ
พ.ศ.๒๕๓๒ ดังนี้ (ชมรมอนุรักษ์พุทธศิลป์ ๒๕๒๙:๘๙,๑๖๐ และ ๒๕๓๒: ๑๕๕-๑๕๖)

พระชะงะการประกวด

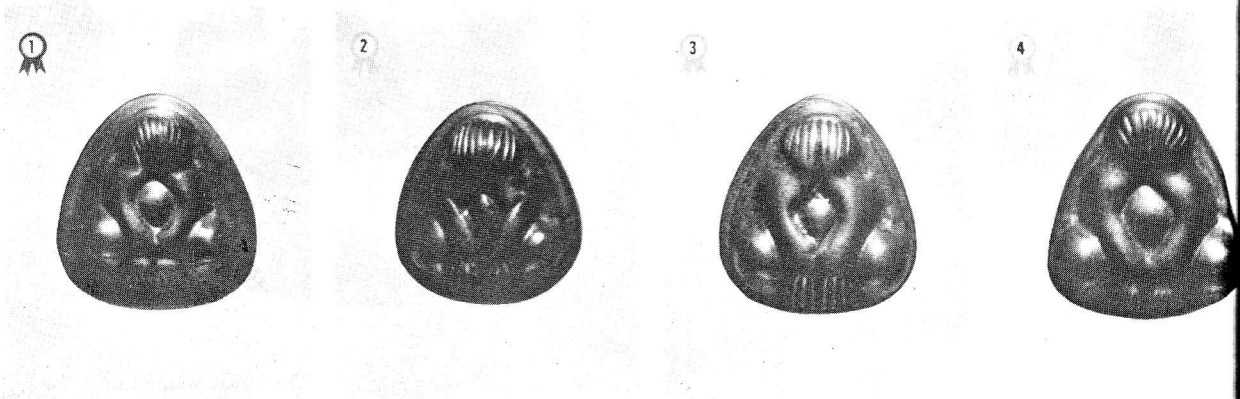
รายการที่ ๒๑๑. พระผงเกษร วัดอนงคาราม พิมพ์ชินราช ฐานบัว กทม.

รายการที่ ๒๑๒. พระผงเกษร วัดอนงคาราม พิมพ์ฐานสามชั้น กทม.

รายการที่ ๔๐๒. พระปิดตาอาจารย์ทับ วัดอนงฯ เนื้อเมฆสิทธิ์ กทม.

ประธานกรรมการตัดสิน

พ่ายพ์ คำพันธุ์
มงคล เมฆมานะ

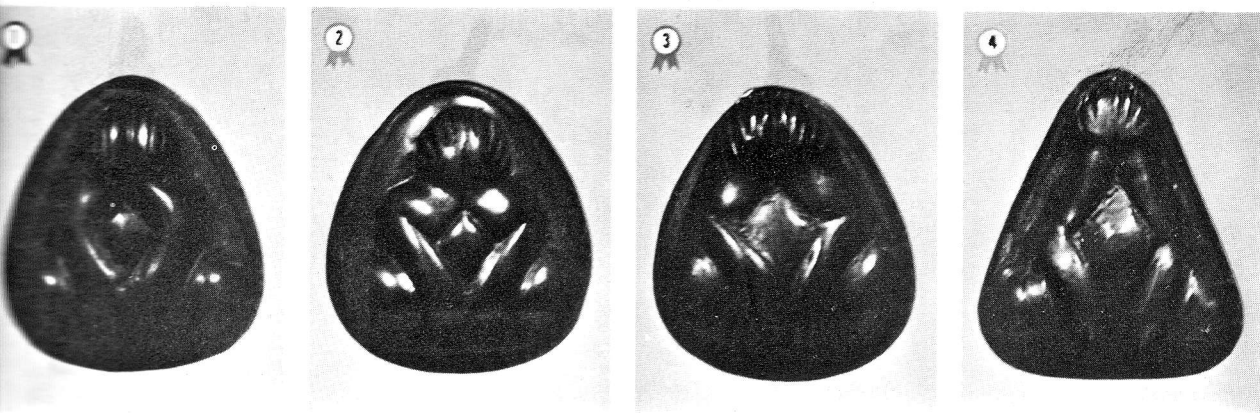
กรรมการตัดสิน

บุญส่ง สุขสำราญ (ช่าง กรมชล)
วิฑูรย์ ภูณชร ณ อยุธยา

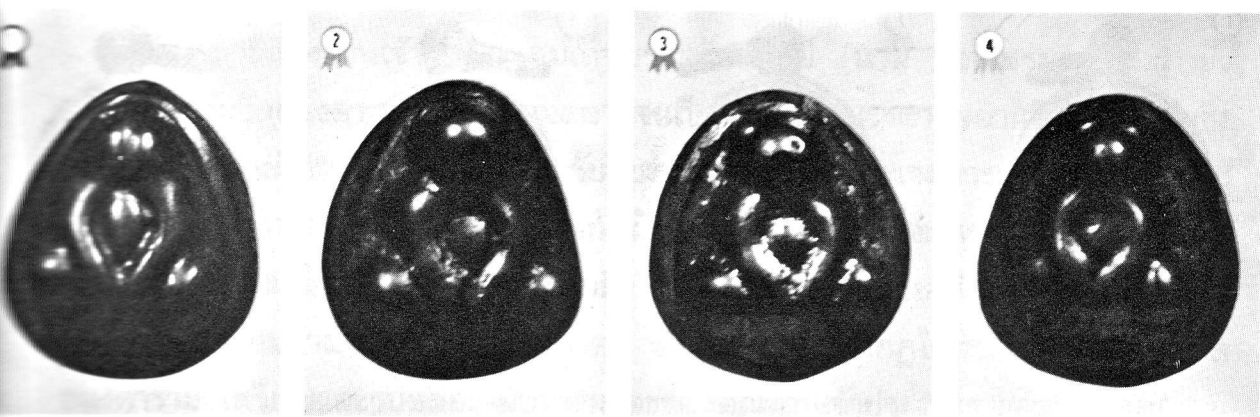
ผูก รัศมี
บุญล้อม สาเทศ

กระบวนการประกวด

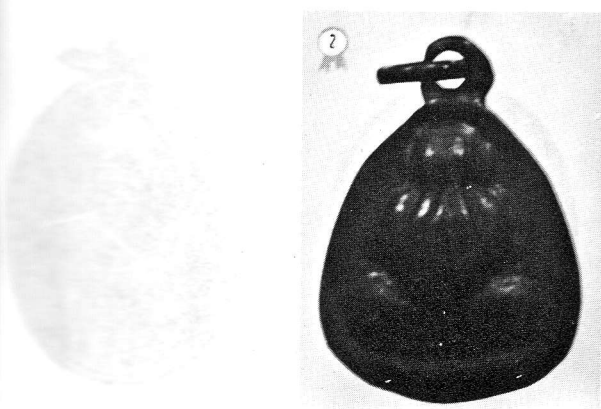
ภาพที่ ๓๖๔. พระปิดตาวัดอนงคาราม พิมพ์แต่ง เนื้อเมฆสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ ๓๖๕. พระปิดตาวัดอนงคาราม พิมพ์ไม่แต่ง เนื้อเมฆสิทธิ์ กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ ๓๖๖. พระปิดตาล้างยันต์นูนรุ่นแรก สมเด็จพระญาณสังวร วัดอนงคาราม กรุงเทพมหานคร

กรรมการตัดสิน

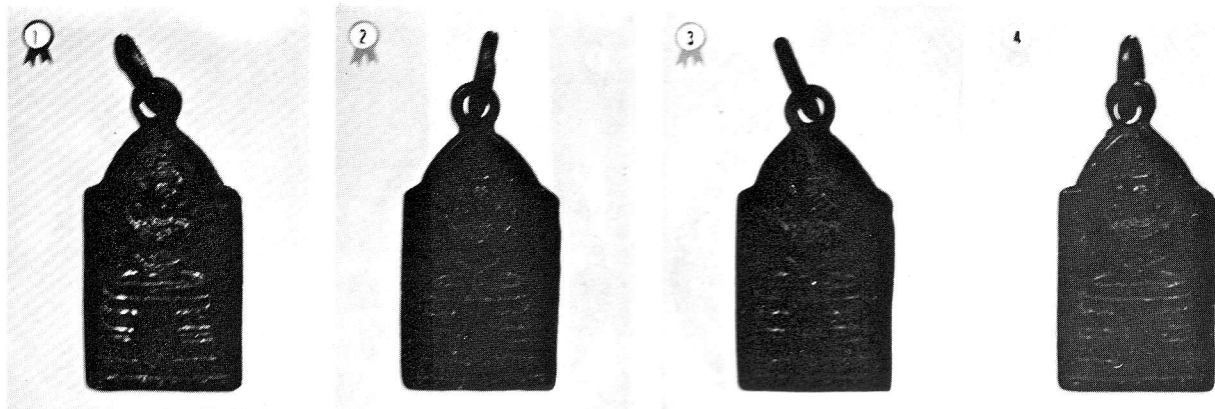
นาย พงษ์
นาย ประวิทย์

กรรมการตัดสิน
อมร สิงหนาท
สุก รัศมี

สมชาย รังสิต
ปราโมทย์ เคารพ
ชรัตน์ สายสมานพงศ์

พระชนะการประกวด

รายการที่ ๔๑๒. เหรียญพุทธมังคโลหฬ้าเหลี่ยมมรด้า วัดอนงคาราม กรุงเทพมหานคร

รายการที่ ๔๑๓. เหรียญพระพุทธรูปไข่เล็ก ๒๔๕๗ วัดอนงคาราม กรุงเทพมหานคร

รายการที่ ๔๑๔. เหรียญสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) ๒๕๐๐ วัดอนงคาราม กรุงเทพมหานคร

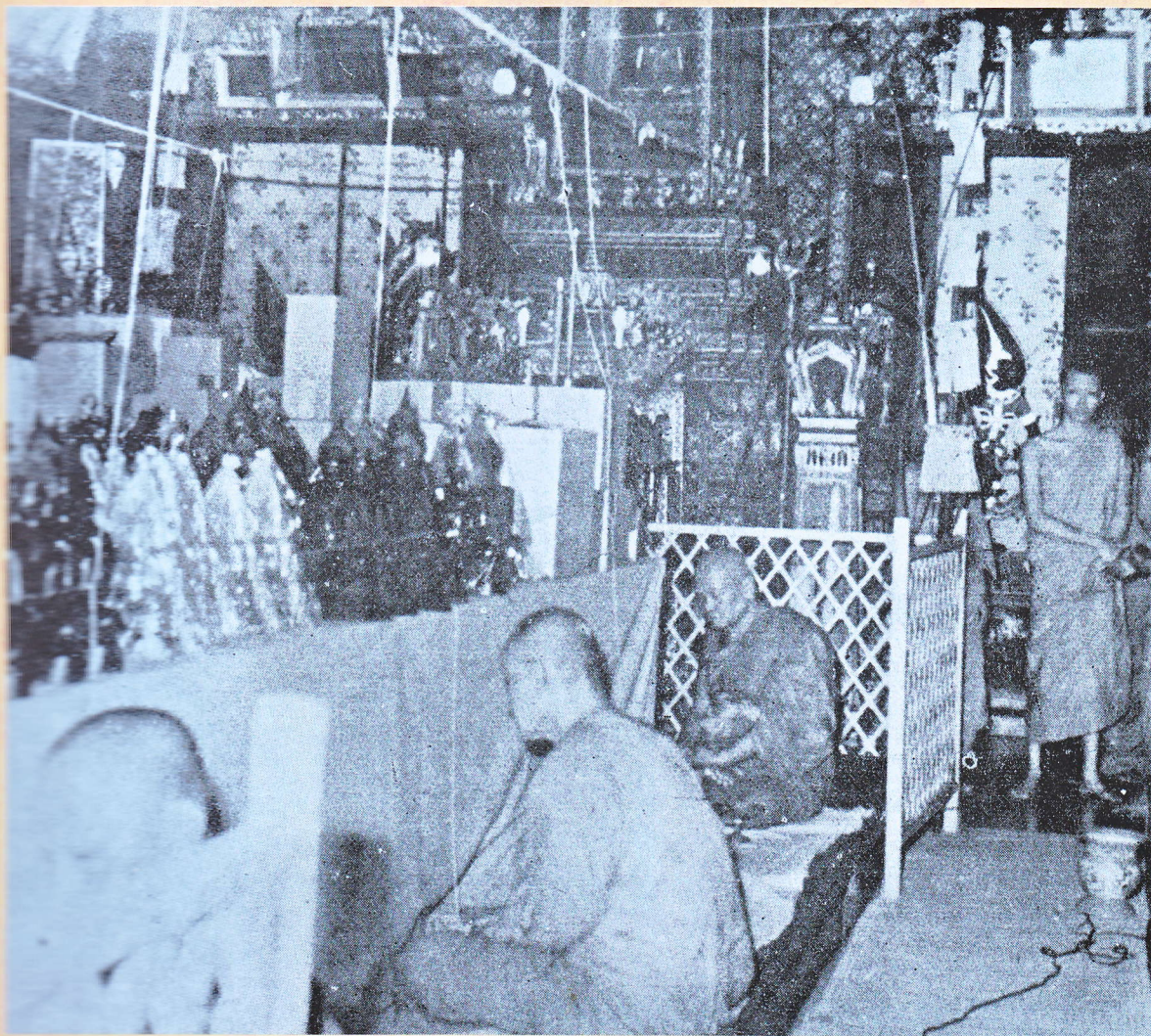
ประธานกรรมการตัดสิน
ชวลิต กิตติพันธ์โสภณ

กรรมการตัดสิน
ณัฐชัย ชวลิตพิเชษฐ์
แดง วัดราช

เพชร เมืองเพชร
สุรัตน์ วิวัฒน์รุ่งตระกูล
ไพศาล จันทระชาติ

ด้วยบารมีแห่งท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ (นวม พุทธธรรมหาเถระ) ยัง
แปดกคฤมัตถ์วัดหนองคารามอยู่ไม่เสื่อมคลายจนถึงปัจจุบันนี้ บรรดาศิษยานุศิษย์รู้ลึกซาบซึ่ง
คุณงามอยู่อย่างมีความสุขและศกดีศรี รับสืบทอดงานบริหารและเจตนารมย์ ส่นองพระเดช
พระคุณเป็นลำดับมา ด้วยความเชื่อมั่นอันฝังใจในบารมีแห่งเมตตาธรรมแห่งท่านเจ้าประ
คุณสมเด็จพระเจ้า และเพื่อให้เป็นอนุสรณ์ระลึกถึง จึงได้พากันสร้างเทริยญที่เคยปรากฏกิตติคุณ
อันเป็นระยะตามกาลและโอกาสที่เป็นมงคล มีทั้งเทริยญที่ปรากฏในทำเนียบพระเครื่องวัด
อเนกธรรม เทริยญและรูปหล่อเหมือนพระเดชพระคุณท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า มีหลักฐาน
ปรากฏตามรูปที่แสดงไว้

“พิธีปลุกเสกเหรียญมหาโพธิวงศาจารย์ (นาม)”
และพระใบมะขาม ๒๕๑๘

เจ้าอาวาสจุดเทียนสังเวชเทวดา

บันทึกเจิมเทียนบูชาเทวดา

พระพุทธรูปและรูปหล่อเข้าพิธี

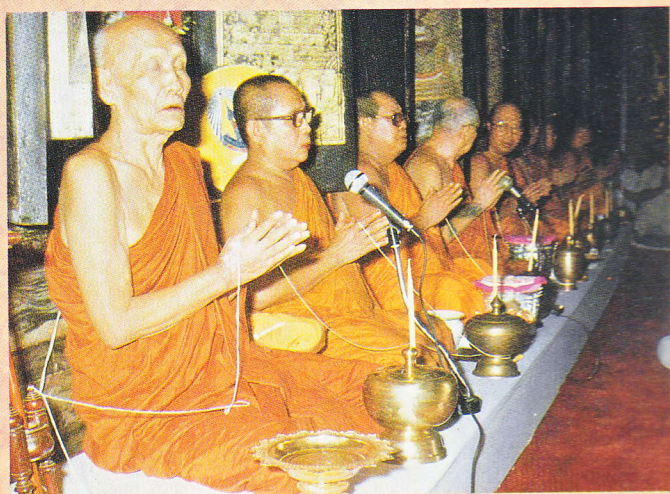
ประธานจุดเทียนชัย

บัณฑิตนั่งปรกกรรม

ชั้นสาครใส่น้ำมัน

พระเถระเจริญพระพุทธรูป

พระคณาจารย์แห่งปรกปริกรรม

พระสงฆ์ ๔ รูปสวดคาถาพุทธาภิเษก

รูปหล่อเหมือนสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) (พระสมเด็จเกษ)

วัดอนงคาราม

รูปหล่อของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) เท้าองค์จริง หล่อครั้งที่ ๑ สมเด็จพระศรีนคินทร์ ทราบพระราชชนนี เสด็จเททอง ณ วัดอนงคาราม เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑ หล่อ ๒ องค์ ประดิษฐานอยู่ห้องสมุดมณฑลวิทยา วัดอนงคาราม องค์หนึ่ง และอีกองค์หนึ่งประดิษฐาน อยู่ที่วัดโคกเข็ม จ.ชัยนาท

หล่อครั้งที่ ๒ ทำพิธีหล่อ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ หล่อ ๒ องค์ องค์หนึ่ง ประดิษฐานอยู่ที่โรงเรียนศึกษานารี อีกองค์หนึ่งนำไปประดิษฐานอยู่ที่ หอเขียน วัดพระพุทธบาท สระบุรี

รูปหล่อขนาด ๑ นิ้ว หล่อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ พร้อม กับองค์ใหญ่ เพื่อแจกแก่บรรดาศิษยานุศิษย์ ได้องค์ บรรจุนิธิและอังกคารของเจ้าประคุณสมเด็จฯ

พระเครื่องรุ่นหลัง

ที่ทางวัดอนงคารามจัดทำ

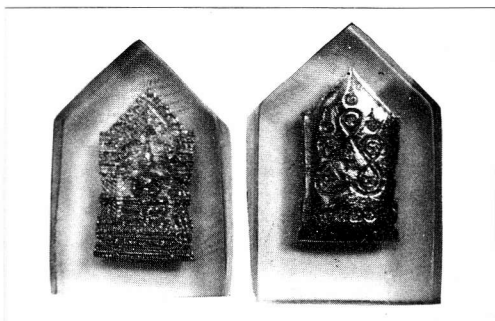
เหรียญสมเด็จฯด้านหน้าเป็นรูปสมเด็จฯด้านหลังเป็นรูปพระแก้ว ทรงรูปกลม สร้างเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๒๓ ในวโรกาสที่สมเด็จฯพระบรมราชินีนาถเสด็จถวายทักษิณ ณ วัดอนงคาราม

เหรียญสมเด็จฯด้านหน้าเป็นรูปสมเด็จฯด้านหลังเป็นรูปเครื่องหมายสมาคมศิษย์อนงคาราม ในพระบรมราชูปถัมภ์ สร้างเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๒๓ แจกในวโรกาสที่สมเด็จฯพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเสด็จเปิดสถานีนามัยสมเด็จฯ ต.ป่าเมี่ยง อำเภอคลองสระเกศ จังหวัดเชียงใหม่

เหรียญพระมหาโพธิวงศาจารย์ (สาวิ อินฺทโชโต) วัดอนงคาราม สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘

พระแก้วเจ็ดวัดพลาสติกวัดหนองคารามสร้างเมื่อ
พ.ศ. ๒๕๒๖ ในพิธีหล่อรูปเหมือนสมเด็จพระพุฒา
จารย์(นวม) เพื่อนำไปประดิษฐานที่โรงเรียนศึกษา
นาารี และวัดพระพุทธรูปบาท สระบุรี

พระแก้วเจ็ด รถมดำ วัดหนองคารามสร้างรุ่นเดียว
กับพระแก้วเจ็ดวัดพลาสติก

เหรียญพระวิสุทธิสารเถร (ช่วง อินฺทโชโต) คณะ
ศิษย์สร้างในโอกาสที่ท่านมีอายุครบ ๘๐ ปี วันที่ ๒
เมษายน ๒๕๑๖ ท่านปรกิกรรมภาวนาเอง

การที่ได้รวบรวมเรื่องนี้ขึ้นพิมพ์ไว้เป็นอนุสรณ์ครั้งนี้ เพื่อประกาศเกียรติคุณแห่งท่าน
เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุทธมาจารย์ (นาม พุทธธรรมทาเถระ) นั้นอย่างหนึ่ง เพื่อสร้างหลักฐาน
ทางวิชาการเพื่อให้ประชาชนได้มีที่พึ่งที่ยึดโดยเหตุผล และเป็นการท้าทายให้ปราชญ์ผู้มีปัญญา
และ ความสามารถช่วยกันสร้างที่พึ่งที่ยึดของจิตใจประชาชนด้วยปัญญาและสติที่มั่นคง
อีกประการหนึ่ง

พระปริยัติกิจโกศล

(จิม อิศรมโน)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๕

บรรณานุกรม

- คณะสงฆ์วัดอนงคาราม. ธรรมเทศนาและสารธรรม. กรุงเทพฯ บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, ๒๕๑๙.
เจดีย์ว จันททรัพย์. เจริญ พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ เจริญสมเด็จพะพุฒาจารย์ (นวม) วัดอนงค์.
กรุงเทพฯ ม.ป.ท., ม.ป.ป..
- ชมรมอนุรักษพุทธศิลป์. พระชนะการประกวดการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ ดำรงธรรม, ๒๕๒๙.
- ชมรมอนุรักษพุทธศิลป์. พระชนะการประกวดการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ ดำรงธรรม, ๒๕๓๓.
- ศิษย์อนงคาราม, สมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์. พระกฐินพระราชทาน. กรุงเทพฯมิตรเจริญการพิมพ์, ๒๕๑๙
- เพลิง ภูพาน (นามปากกา), พระเครื่อง ชุต เล็กดี รสโต ยอด ๕ ขุนพล. ในหนังสือวารสาร มหาโพธิ์ เล่ม ๒๐๕.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พีรบรรณ จำกัด, ๒๕๓๒.

พิธีพุทธาภิเษก

ของวัดอนงคาราม

พิธีพุทธาภิเษก เป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์อย่างหนึ่งที่ทำสืบต่อกันมาแต่โบราณ สำหรับที่วัดอนงคารามนี้เท่าที่มีหลักฐานปรากฏ แสดงว่าได้จัดพิธีพุทธาภิเษกเมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๓ เป็นอย่างน้อย ก่อนหน้านั้นก็คงมี แต่ไม่มีรูปปรากฏ ไม่พบหลักฐาน และถือว่าเป็นพิธีสำคัญประจำวัด อนงคารามพิธีหนึ่งที่ทำสืบต่อกันมา มีศิษย์สำนักวัดอนงคารามทั้งพระภิกษุและฆราวาส สามารถเป็นเจ้าพิธีและรวบรวมเขียนเป็นแบบฉบับไว้ปฏิบัติต่อกันมาที่วัดอนงคาราม มีพระสงฆ์ผู้ทรงวิทยาคม มีพลังจิตเข้มแข็ง นั่งปรกได้ มีพระชุดพิธีธรรมสวดคาถาพุทธาภิเษกได้ มีอุปกรณ์ในการเคยประกอบพิธีพุทธาภิเษกตามรูปแบบโบราณสืบมาจนถึงปัจจุบัน

ความหมายของคำว่า “พุทธาภิเษก”

พุทธาภิเษก มีคำ ๒ คำสมาสและสนธิกันอยู่ คือ พุทธ กับ อภิเษก

พุทธ คือพระพุทธรูป

อภิเษก มาจากคำว่า อภิ กับ เสก

อภิ แปลว่า ยิ่งใหญ่

เสก แปลว่า รดน้ำในพิธีมงคล

ในพจนานุกรมฉบับปัจจุบันไม่ได้เก็บความหมายของคำว่า ‘พุทธาภิเษก’ เข้าไว้ มีแต่คำว่า ‘อภิเษก’ โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ ๒๕๒๕ (๒๕๒๖: ๘๑๗, ๘๑๘ และ ๘๑๙) ได้ออกรูปศัพท์และความหมายไว้ดังนี้

๑. เสก ก. รดน้ำในพิธีมงคล ในคำว่า เสกสมรส (คำนี้เมื่ออยู่หลังคำอุปสรรค อภิ เปลี่ยนเป็น ‘เษก’ ตามวิธีสันสกฤตเป็น อภิเษก (ส.) ร่ายมนตร์เพื่อทำให้ศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ

๒. อภิเษก ก. แต่งตั้งโดยทำพิธีรดน้ำ เช่น พิธีขึ้นเสวยราชย์ของพระเจ้าแผ่นดิน การได้บรรลุนั้น เช่น ปราบดาภิเษก, สัมโพธิญาณ

สรุปความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๕ ที่กล่าวมานี้ จะพบกับความหมายที่ตรงกับวัตถุประสงค์และกระบวนการในพิธีพุทธาภิเษก อยู่ ๒ คำ คือ

๑. คำว่า ‘ร่ายมนตร์เพื่อทำให้ศักดิ์สิทธิ์’ และ

๒. คำว่า ‘แต่งตั้งโดยการทำพิธีรดน้ำ’

กล่าวคือ ในกระบวนการประกอบพิธีพุทธาภิเษกนั้น มีพิธีกรรมที่สำคัญที่เป็นจุดเน้น คือ การร่ายมนตร์ เริ่มตั้งแต่พิธีบวงสรวง สังเวทยะเพชดา พิธีเจริญพระพุทธมนต์ พิธีสวดคาถาพุทธาภิเษก พิธีนั่งปรกบริกรรม เป็นต้น อนึ่ง ในพิธีพุทธาภิเษก นั้น เรื่องนํ้ามนต์ เป็นเรื่องสำคัญ คือ จะต้องตั้งขันนํ้ามนต์ ต้องมีเทียนนํ้ามนต์อย่างครบถ้วนและถูกต้องสมบูรณ์ ข้อสำคัญคือ จบพิธีด้วยการประพรมนํ้าพระพุทธมนต์ไปที่วัตถุมงคลทั้งหมดโดยประธานในพิธีนั้น

ฉะนั้น คำว่า ‘พุทธาภิเษก’ จึงน่าจะแปลความหมายได้ว่า

๑. พิธีร่ายมนตร์เพื่อทำให้ศักดิ์สิทธิ์ด้วยพุทธาานุภาพ หรือ

๒. พิธีร่ายมนตร์และประพรมนํ้าพระพุทธมนตร์ให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ด้วยพุทธาานุภาพ หรือ

๓. พิธีร่ายมนตร์ บริกรรม ให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ด้วยพุทธานุภาพและสำเร็จบริบูรณ์ด้วยการรตนนำพระพุทธรูปที่วัดมณฑลที่จัดสร้างขึ้นเป็นต้น โดยคำแปลทั้งหมดนี้ยังย้ายถ่ายแปลได้ตามรูปของคำสมาสในภาษาบาลี และเน้นให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์หรือขลัง ตามวัตถุประสงค์ของการประกอบพิธีพุทธานุภาพนั้น ๆ

พิธีพุทธานุภาพ ของวัดอนงคาราม

ได้กล่าวมาแล้วว่า วัดอนงคาราม ได้เคยจัดพิธีพุทธานุภาพไม่น้อยกว่า ๗๘ ปี โดยมีพระเกจิอาจารย์ผู้ทรงวิทยาคมมีอิทธิฤทธิ์ปรากฏอยู่มาในปัจจุบันหลายรูป ร่วมนึ่งประกอบกรรม อาทิ สมเด็จพระสังฆราช (แพ) วัดสุทัศน์เทพวราราม หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท และ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) วัดอนงคาราม (ในภาพ) และได้มีบรรดาศาสนุศิษย์ แห่งวัดอนงคารามถือปฏิบัติและเขียนหลักการปฏิบัติเป็นแบบไว้ เป็นการแสดงถึงความสำคัญ การจัดสถานที่และอุปกรณ์ประกอบพิธี ลำดับพิธี ซึ่งในหนังสือเหล่านี้ ขอยกผลงานของศิษย์วัดอนงคารามมาพิมพ์ไว้เป็นอนุสรณ์ ๒ ท่าน คือ นายทวี กองถวิล (อดีตเจ้าคุณ พระธรรมภาณพิลาส) และ พระครูวรปริชาญาณ (สิงห์ สุนทรโก) ดังนี้

๑. พิธีพุทธานุภาพ งานเขียนของ นายทวี กองถวิล

นายทวี กองถวิล หรือ อดีตเจ้าคุณ พระธรรมภาณพิลาส แห่งสำนักวัดอนงคารามนั้น ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเทศน์ ทั้งเทศน์เดี่ยว เทศน์คู่ และเทศน์มหาชาติ และมีความรู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น พิธีสวดภาณยักษ์ ท่านก็เคยเป็นพระนักสวดภาณยักษ์ เป็นพระนักเทศน์เรื่องภาณยักษ์ที่มีชื่อเสียงรูปหนึ่ง เมื่อลาสิกขาแล้ว ท่านก็ได้เป็นเจ้าพิธีในกิจกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ มากมายจนเรียกได้ว่า ท่านยึดเป็นอาชีพเลยทีเดียว ท่านได้เขียนเรื่องเกี่ยวกับพิธีอันเนื่องด้วยงานพุทธานุภาพไว้เป็นแบบฉบับเพื่อการปฏิบัติก่อนท่านเสียชีวิต เจ้าภาพได้นำมาพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพของท่าน คือ เรื่อง ‘ประชุมมณฑลพิธี ทวีอนุสรณ์’ ซึ่งในที่นี้ขอนามลงเพียง ๓ เรื่อง คือ พิธีหล่อพระพุทธรูป พิธีพุทธานุภาพ และพิธีพุทธานุภาพ และหล่อพระ (๒๕๒๘:๕๖-๗๒) ตามลำดับดังนี้

พิธีพุทธานุภาพ และหล่อพระ

พิธีนี้ พุทธศาสนิกชนทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต นิยมทำกันมาเป็นประจำ โดยถือว่าเป็นมหากุศลชนิดหนึ่ง ข้าพเจ้า นายทวี กองถวิล บ้านบางแค ธนบุรี (อดีตเจ้าคุณพระธรรมภาณพิลาส วัดอนงคาราม เผยแผ่ ธนบุรี) สมัยเมื่อเป็นบรรพชิตอยู่ ได้ถูกอาราธนาไปแสดงธรรมอันสงฆ์ แห่งการหล่อพระสร้างพระพุทธรูป และอันสงฆ์แห่งการก่อสร้างเสนาสนะ เนื่องด้วยพุทธานุภาพ เป็นประจำ

แม้เมื่อข้าพเจ้า ได้ลาเพศบรรพชิตมาแล้ว ก็ได้พยายามตรวจค้นแบบแผนสำหรับตำราเรื่อยมา และได้ถูกเชิญไปทำหน้าที่ไหน ให้ไปช่วยแนะนำจัดการพิธีนี้ นับครั้งไม่ถ้วน นับว่าได้ประสบการณ์มากมายพอ จึงได้พยายามรวบรวมพิธีการจัดพิมพ์หนังสือขึ้นเพื่อแจกอุทิศให้เป็นวิทยาทานต่อไป

ข้าพเจ้า จะขอกล่าวแบ่งแยกพิธีนี้ออกเป็น ๓ ภาคด้วยกัน ภาคที่หนึ่งว่าด้วยพิธีพุทธานุภาพ ภาคสองว่าด้วยพิธีหล่อพระ ภาคที่สามว่าด้วยพิธีพุทธานุภาพและหล่อพระรวมกัน และจะกล่าวไว้เป็นข้อ ๆ เพื่อเข้าใจง่ายดังต่อไปนี้

พิธีพุทธานุภาพ

ตอนเตรียมงาน

๑. ก่อนอื่น ควรกำหนดงาน และหาฤกษ์เปิดงาน ฤกษ์จุดเทียนไชย และติดต่อโหร หรือผู้ทำหน้าที่โหร และพระ

พิธีกรรมสวดพุทธานุสติกเสียดก่อนๆ

๒. จัดทำความเรียบร้อย ภายในพระอุโบสถ และตั้งโต๊ะหน้าพระประธานติดจุกชี สูงประมาณ ๑ ศอก และตั้งโต๊ะหมู่บูชาบนโต๊ะนั้นติดจุกกระชี มีเครื่องสักการะพร้อม และมีพานดอกไม้ ๙ สี ๑ พาน วางบนโต๊ะบูชาตัวที่ ๒ และเหลือพื้นโต๊ะไว้ปูพรมเล็ก ให้ประธานนั่งจุกรูปเทียน ๑ ที่ๆ

๓. มีแผ่นเงินแผ่นทอง ลงดวงประสูติตรัสรู้ใส่พานวางบนโต๊ะตัวที่หนึ่ง แทนพระพุทธรูปตรงพระประธาน (จะใช้แผ่นทองแดงทาปรอนเงินปรอนทองแทนก็ได้)

๔. ตั้งโต๊ะยาวสูงประมาณ ๑ ศอก ติดผนังพระอุโบสถด้านขวาเข้า ยาวพอพระสงฆ์ ๙ รูปเจริญพระพุทธมนต์ ปูผ้าขาวยาวสุดโต๊ะ มีพรมเล็กปูเป็นที่ๆรวม ๙ ที่ มีหมอนพิง ๙ ใบ มีบาตรหรือครอบน้ำมันต์ ๙ ใบ ใส่ น้ำครึ่งบาตร มีดอกบัวหลวง ๓ หรือ ๕ ดอกลอยด้วย ตั้งหน้าพระสวดมนต์ทั้ง ๙ รูป มีเทียนแท่นัก ๑ บาท ปักปากบาตรทุกใบ

๕. ตั้งโต๊ะสูงประมาณ ๑ ศอก ยาวพอพระพิธีกรรม ๔ รูปนั่งสวด ติดผนังพระอุโบสถด้านหน้าตรงหน้าพระประธาน ข้างประตูเข้าพระอุโบสถมีผ้าขาวปูมีพรมเล็กปูทับมีหมอนพิง หันหน้าตรงพระประธาน มีตู้พระธรรมตั้งด้านหน้า และมีแจกันดอกไม้ ๑ คู่ เทียนเงินเทียนทอง ๑ คู่ กระจกธูป ๑ ที่ เบื้องบนผ้าขาวเป็นเพดาน มีฉัตรสีขาวปัก ๔ มุม

๖. ต่อจากโต๊ะที่พระพิธีกรรมสวดด้านขวา ตั้งธรรมาสน์ มีหูก้าคาปูลาด ผ้าขาวปูทับมีพรมน้อยปูทับผ้าขาวอีก สำหรับพระอาจารย์นั่งปรก ๑ ที่

๗. ระหว่างกลางพระอุโบสถ ค่อนไปทางหน้าพระอุโบสถเล็กน้อยตรงหน้าพระประธานและพระพิธีกรรมสวด ให้ตั้งโต๊ะยาวใหญ่ พอวางของเข้าพิธีปลุกเสก สูงกว่าโต๊ะพระพิธีกรรมสวด และโต๊ะพระสวดมนต์เล็กน้อยข้างๆ โดยรอบผ้าขาวหรือผ้าระบาย บนพื้นปูผ้าขาวเต็ม มีฉัตรขาว ๙ ชั้นปัก ๔ มุม (จะมีต้นกล้วย ต้นอ้อย ต้นยอมนๆปักมุมละ ๑ ต้น ด้วยก็ได้) เรียกว่าโรงพิธีจะมีผิงพระอุโบสถให้ดูตอนทำพิธี

๘. ตรงหน้าพระพิธีกรรมออกมา ติดกับโรงพิธีตั้งตู้เทียนไชยกันลมพัดเทียนดับ ๑ ตู้ ภายในมีเทียนไชย ขี้ผึ้งแท่นัก ๘๐ บาท ไล่ ๑๐๘ ถ้ามี่งานถึง ๓ วัน ใช้ขี้ผึ้งหนัก ๑๐๘ บาท ไล่ ๘๐ เส้น สูงเท่าตัวเจ้าภาพ ๑ เล่ม

๙. ข้างตู้เทียนไชย ๒ ข้าง ตั้งกระถางมังกรหรือกระถางลายครามหรือขันสาครใหญ่ ๒ ใบ ใส่ น้ำก่อนกระถาง มีดอกบัวหลวงลอยกระถางละ ๕ ดอก และมีเทียนมงคลขี้ผึ้งแท่นัก ๓๒ บาทยาวรอบศีรษะเจ้าภาพไล่ ๑๐๘ เส้น ปักที่เชิงเทียนใหญ่ แล้วจุ่มตั้งลงในกลางกระถาง กระถางละ ๑ เล่ม

๑๐. มีขันสาครเล็กอีก ๒ ใบ ใส่ น้ำครึ่งขัน มีดอกบัวหลวงลอยขันละ ๕ ดอก สำหรับวางเทียนมทามงคลประจำตัวเจ้าภาพ ๑ เล่ม ขี้ผึ้งแท่นัก ๓๒ บาท ไล่เกินอายุเจ้าภาพ ๑ เส้น ถ้ามีผู้ร่วมเจ้าภาพขึ้นอีกก็เพิ่มเทียนนี้ขึ้นอีก และเทียนวิปัสสีอีก ๑ เล่ม ขี้ผึ้งแท่นัก ๙ บาทไล่ ๒๘ เส้น ทั้ง ๒ เล่ม ยาวรอบศีรษะเจ้าภาพปักที่เชิงเทียนแล้วตั้งกลางขันสาครนั้น วางบนผ้าขาวหน้าโต๊ะหมู่บูชา ทั้ง ๒ ขัน

๑๑. จัดเทียนนพหุคุณอีก ๙ เล่ม ขี้ผึ้งแท่นักเล่มละ ๒ บาท ไล่ ๙ เส้น ยาวพองาม ปักที่เชิงเทียน ๙ ขอน วางบนผ้าขาวผืนเดียวกับเทียนมทามงคลเทียนวิปัสสีหน้าโต๊ะหมู่บูชาแถวหน้า

๑๒. จัดเทียนเงินเทียนทอง รวม ๓ คู่ ขี้ผึ้งแท่นักเล่มละ ๔ บาท ไล่ ๑๖ เส้น ยาวพองาม ตั้งที่โต๊ะหมู่บูชา ๑ คู่ ตั้งที่หน้าพระพิธีกรรม ๑ คู่ โหรบูชาฤกษ์ที่ศาลเพียงตา ๑ คู่

๑๓. จัดเทียนหนัก ๑ บาท ขี้ผึ้งแท่นักไล่ ๙ เส้นยาวพองามประมาณ ๒๕ เล่ม ใช้ปักที่ครอบน้ำมันต์ ๙ เล่ม ที่ปักกะบะเครื่องห้า ๕ เล่มเป็นเทียนชะนวน ๑ เล่ม นอกนี้ใช้เป็นเทียนกะไหละ

๑๔. จัดเทียนเล็กหนัก ๑ สลึงไล่ ๙ เส้นขี้ผึ้งแท่นัก มีขายตามตลาดประมาณ ๒๒๐ เล่ม และรูปหอมมงคลอีก ๒๒๐ ดอก จุกบูชาพระพุทธรูปคุณพระธรรมคุณและพระสังฆคุณ เวลาพระสงฆ์เถระเจริญพระพุทธมนต์เป็นต้นไป จนเสร็จพิธีอย่างละ

๑๘๐ และจุดบูชาสี่ทิศมาสาวกพร้อมกันไป ๘๐ และให้โหรบูชาฤกษ์ประจำบัตรพระเกตุ ๙ บูชาทิศ ๘ บัตรพระภูมิ ๔ บัตรกรุงพลี ๓ รวม ๒๑๓ เหลือใช้กะไหล่ ๑

๑๕. จัดเทียนประจำบัตรอีก ๓ เล่ม ขี้ผึ้งแท่นกกลมละ ๒ บาทได้ ๑๖ เส้น ยาว ๑ คืบใช้บูชาฤกษ์ที่ศาลเพียงตา

๑๖. สายสัญญาณควรจับ ๒ ครั้ง จึงเป็น ๙ เส้น เริ่มโอบรอบฐานพระประธานให้สูงเลยศีรษะอย่าพ้ององค์พระ แล้วถนัดออกทางหน้าต่างหรือทางประตูด้านหลังพระอุโบสถ แล้ววนไปทักษิณรอบพระอุโบสถด้านนอกก่อนแล้ววกมาประจบทางเดิมแล้วเอาเกี้ยวที่นิ้วพระหัตถ์พระประธาน แล้วโยงไปใส่พานไว้สำหรับพระสงฆ์เถระเจริญพระพุทธมนต์ ๑ กลุ่ม

ถ้ามีฉัตรขาวหรือฉัตรเงินฉัตรทอง ๙ ชั้น ปัก ๔ มุมจุกกระชี่รอบพระประธานด้วย ก็ให้เอาสายสัญญาณกลุ่มอื่นทบไปมา ๑๒ ทบ จะเป็นสายสัญญาณ ๑๐๘ เส้น ทบให้ยาวพอโอบรอบฉัตรพระประธานแล้วถนัดไปโอบฉัตรโต๊ะพระพิธีธรรมภายในฉัตรโรงพิธี ที่หน้าโต๊ะบูชาตรงหน้าพระประธานออกมา และหน้าโต๊ะพระพิธีธรรม ให้เด็ดสายสัญญาณอื่น ผูกมัดให้แฉกเข้าประมาณ ๑ คืบเศษ เรียกว่าสายชะนวน ถ้ารอบพระประธานไม่มีฉัตร ให้โอบฐานจุกกระชี่แทน

แล้วเอาสายสัญญาณอีก ๑ กลุ่มผูกที่สายชะนวนริมมุมฉัตร วนทักษิณตามชั้นฉัตร ๔ มุม โรงพิธี ๕ รอบหรือ ๙ รอบแล้วโยงไปใส่พานไว้ที่โต๊ะพระพิธีธรรม สำหรับจับสวดพุทธานิเสกอีก ๑ กลุ่ม แล้วเด็ดสายสัญญาณกลุ่มอื่นผูกกับสายชะนวน ที่ฉัตรพระพิธีธรรม เอาไว้บนธรรมาสน์ ให้พระอาจารย์นั่งปรกจับบริกรรมอีกเส้นหนึ่ง ถ้ามีอาจารย์นั่งปรกหลายองค์ ก็เด็ดสายสัญญาณผูกกับสายชะนวน โยงไปถวายเป็นพวง สายสัญญาณทุกเส้น ควรให้เชื่อมติดต่อกับสายชะนวนทั้งหมด

อนึ่งให้เด็ดสายสัญญาณ ผูกกับสายชะนวน แล้วพันตู้เทียนไชย พันกระถางเทียนมงคลข้างตู้เทียนไชยด้วย และผูกสายชะนวนห้อยลงพันพานใส่ดวงประสูติตรัสรู้ แล้วถนัดมาพันชั้นเทียนมหามงคลชั้นเทียนวิปัสสิด้วย

๑๗. ให้ตั้งกระถางรูปใบเฟืองๆสำหรับปักธูป ๑๘๘ ดอก และกระถางน้ำ ใส่ น้ำค่อนกระถาง มีดอกบัวหลวงลอย ๕ ดอก สำหรับปักเทียนเล็ก ๑๘๘ เล่ม ตั้งไว้ข้างเตียงหน้าพระประธาน เอาสายสัญญาณ ผูกกับสายชะนวนพันกระถางเสียด้วย เจ้าภาพจุดบูชา พระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ และอธิษฐานสาธุ เริ่มแต่พระสงฆ์เถระเจริญพระพุทธมนต์เป็นต้นไป จนพระพิธีธรรมสวดพุทธานิเสกจบ ๑

๑๘. ควรจัดแบ่งกระแจะเจิม ๑ โถ ตั้งไว้ที่โต๊ะบูชา สำหรับพระเถระเจิมเทียนไชย และเทียนอื่นๆและมัดหน้าคาสำหรับพรมน้ำมันคณาจารย์ที่ธรรมาสน์พระอาจารย์นั่งปรก และโพลูสดทั้งก้าน ๕ หรือ ๗ ใบ ใช้ดับเทียนไชยตอนเสร็จพิธี ๑

๑๙. จัดตั้งศาลเพียงตา ๑ ที่ ถ้าเป็นแบบยกไต่ยั้งดี ชั้นบนกว้างประมาณ ๕๐ เซ็น ยาวประมาณ ๗๕ เซ็น สูงเพียงตาเจ้าภาพ ชั้น ๒ ต่ำลงมาประมาณ ๑ คืบ กว้างยาวเท่าชั้นบน มีผ้าขาวปูทั้งสองชั้น ให้ชายผ้าห้อยจากชั้นสองเล็กน้อยสำหรับโหรทำการบูชาฤกษ์

ตั้งข้างพระอุโบสถ ในทิศที่เป็นศรีของวันทำงาน เช่นทำงานวันอาทิตย์ ให้ตั้งทางทิศเหนือของโรงพิธีในพระอุโบสถเป็นเกณฑ์ มีฉัตรขาว ๕ หรือ ๗ ชั้น ปัก ๔ มุมศาล มีหมอนแพรวางพาดบนศาล ๑ ใบ มีสัปปะทนหรือร่มกระดาด กั้นหลังศาล ๑ คัน ๑

๒๐. มีโต๊ะอาหารตั้งหน้าศาล ๑ ตัว ผ้าขาวปูสำหรับวางเครื่องสังเวทบูชาฤกษ์ คือ หัวหมูต้มสุก ๑ หรือ ๒ หัว น้ำจิ้ม ๑ ถ้วย ปลาช่อนแปะชะ (ต้มทั้งเกล็ด) ๒ ตัว ๒ จาน น้ำจิ้ม ๑ ถ้วย บายศรีปากชามมีไชยทอด ๒ ที่ ถ้วยน้ำไทย ๒ หวี ๒ จาน มะพร้าวอ่อนปอกเปิดผ่า ๒ ผล ๒ จาน ขนมต้มแดงขาวอย่างละจาน รวม ๒ จาน ข้าวตอกดอกไม้ ๑ พาน ดอกไม้ ๑ กำ รูป ๕๐ ดอก เทียนเล็ก ๑ สติง ๒๕ เล่ม เงิน ๖ บาทรวม ๑ พาน เทียนเงินเทียนทอง ๑ คู่

๒๑. จัดบัตรพลีพระเกตุ ๙ ชั้น ๑ บัตร บัตรพระภูมิเป็นรูปกะบะ ๔ เหลี่ยม ๑ บัตร บัตรกรุงพลีเป็นรูป ๓ เหลี่ยม ๑ บัตร มีธงกระดาดเล็กสี่ทอง ๑๗ ธง สีขาว ๗ ธง มีดอกไม้สี่ทอง ๑๗ ดอก สีขาว ๗ ดอก สำหรับปักและประดับบัตรทั้ง

๓ บัตร และมีกระตังเล็ก ๒๔ กระตัง ใส่สิ่งของเครื่องสังเวย คือ ข้าวสุกปากหม้อ ๑ ถ้วย กุ้งพราปลาย่า ๑ ถ้วย ถั่วงาคั่ว ๑ ถ้วย ข้าวดอกคณกมเนย ๑ ถ้วย ตักใส่กระตังทั้ง ๒๔ กระตังแล้วเอาใส่ในบัตรพระเกตุ ๑๗ กระตัง ใส่ในบัตรพระภูมิ ๔ กระตัง ใส่ในบัตรกรุงพลี ๓ กระตัง และจัดหมากพลูจิบเล็ก ๆ ๒๔ คำใส่ในบัตรทั้ง ๓ ตามจำนวนดังกล่าวแล้ว ฯ

๒๒. จัดหม่องไชยไว้ประจำ ๑ ใบ สำหรับตีเวลาโหรบูชาฤกษ์และเวลาพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ทุก ๆ จบ ๆ ละ ๓ ที ในเวลาได้ฤกษ์จุดเทียนไชยเป็นต้น ฯ

๒๓. จัดผ้าขาวให้โหรนุ่ง ๑ ผืนยาว ๓ เมตร ห่ม ๑ ผืนยาว ๒ เมตรถ้าโหรมา ก็ไม่ต้องจัด ดอนไปติดต่อโหร ควรสอบถามเสียให้แน่นอน ฯ

๒๔. ถ้ามีบัณฑิตอีก ๑ คน ซึ่งคงแก่เรียนมีศีลธรรม ผู้ชำนาญทางกัมมัฏฐาน สำหรับนั่งบริกรรมเจริญพระพุทธคุณรัตนมาลา ๕๖ พระคาถา เจริญพระธรรมคุณรัตนมาลา ๓๘ คาถา เจริญพระสังฆคุณรัตนมาลา ๑๔ พระคาถา รวม ๑๐๘ เจริญคาถาพระอัสติมหาสาวก ๘๐ จบ

หน้าที่บัณฑิตจะบริกรรม เจริญพระคาถารัตนมาลานั้น ควรเริ่มตอนพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ต่อจากประธาน จุดเทียนเล็ก บูชาพระพุทธคุณครั้งละ ๔-๕ ดอกเรื่อยไป บัณฑิตคอยรับเอาปากที่กระถางรูปและที่ปากกระถางน้ำมัน จนหมดรูปเทียนบูชาพุทธคุณระยะหนึ่ง บัณฑิตก็เริ่มบริกรรมเจริญพระพุทธคุณรัตนมาลาครั้งหนึ่ง จะเป็นเวลาพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ หรือเวลากลางคืนตอนพระพิธีธรรมสวดพุทธาภิเสกก็ตามแล้วประธานจุดรูปเทียนเล็กบูชาพระธรรมคุณ พระสังฆคุณ พระอัสติมหาสาวก เป็นระยะ ๆ ไปจนหมด บัณฑิตก็รับเทียนรูปปักแล้วบริกรรมเจริญพระคาถาเป็นระยะไป จนจบดังกล่าวแล้ว หากขัดข้องจะเจริญ พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ๑๐๘ ก็ได้ หรือจะถอดเอาหัวใจพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณมาบริกรรมก็ได้ ถ้าไม่มีบัณฑิต ให้เป็นหน้าที่โหรไป ฯ

๒๕. ฤกษ์จุดเทียนไชย ควรหาหรือโหร ให้เป็นเวลา ๑๖.๓๐ น. หรือ ๑๗.๐๐ น. จะดีมากไม่ชุลกชลัก จะได้ให้พระเถระประธานสงฆ์ ที่เจริญพระพุทธมนต์ เป็นผู้จุด พระสงฆ์นอกนี้สวดคาถาจุดเทียนไชย ถ้าไม่มีฤกษ์ตอนนี้จริง ๆ ก็ควรเป็นเวลาก่อนสวดพุทธาภิเสก ประมาณ ๑ ชั่วโมง จะได้ให้พระอาจารย์ที่มาปลุกเสกรูปใดรูปหนึ่ง เป็นองค์จุด พระพิธีธรรมสวดคาถาจุดเทียนไชย ฯ

สรุปภาคปฏิบัติตอนถึงงานโดยสังเขป-เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยแล้วใกล้ถึงเวลาพระเจริญพระพุทธมนต์และจุดเทียนไชย ประมาณ ๑ ชั่วโมงเศษ ให้โหรไปทำพิธีสังเวยบูชาฤกษ์ที่ศาลเพียงตา ให้เสร็จก่อน

ใกล้เวลาเจริญพระพุทธมนต์ ประมาณ ๑๕ นาที พระสงฆ์เข้าประจำที่ เจ้าภาพจุดรูปและเทียนเงินเทียนทอง ที่โต๊ะบูชาแล้ว โหรอาราธนาศีลรับศีลแล้ว โหรมอบโถเจิมให้ประธานนิมนต์พระเถระเจิมเทียนมหางคณพิศุพุทธานิเสกข้อ ๓ ก่อน เวลาจวนจะเททอง จำเอาไปใส่ในเบ้าหล่อพระ ฯ

พอได้ฤกษ์ โหรลั่นฆ้องไชยขึ้น ๓ ที พระเถระเริ่มเจิมเทียนไชยพระสงฆ์ นอกนั้นสวดคาถาจุดเทียนไชย ปี่พาทย์ถ้ามีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์มหาไชย ถ้ามีพราหมณ์ด้วยก็เป่าสังข์แกว่งบันฑเฑาะว์ แล้วพระเถระเข้าประจำที่สวดมนต์

โหรอาราธนาพระปริต พระสงฆ์รูปที่ ๓ ชักค่านาน บัณฑิตจุดเทียนชนวนถวายประธานให้จุดเทียนมหางคณประจำตัว เวลาพระสงฆ์สวดถึง พุทธ สรรณ คจนามิ ต่อไปประธานจุดเทียนเล็กดังกล่าวแล้วในข้อ ๒๔ .(ส่วนเทียนนอกนี้ เจ้าภาพจุดตอนจะเริ่มสวดพุทธาภิเสก)

ภาคกลางคืน เมื่อพระพิธีธรรมเข้าประจำที่ พระอาจารย์ขึ้นธรรมาสน์และพระอาจารย์อื่น ๆ นั่งบนอาสน์สงฆ์ โหรจุดเทียนชนวนให้ประธานจุดเทียนที่โต๊ะบูชาก่อน ถ้ารับศีลอีกให้โหรอาราธนาศีล รับศีลแล้ว โหรจุดเทียนชนวนให้ประธานจุดเทียนวิปัสสิเทียนนพหุคุณ แล้วไปจุดเทียนมคังคข้างตู้เทียนไชยและรูปเทียนที่โต๊ะพระพิธีธรรม โหรอาราธนาพระปริต บัณฑิตเค็ดสายสัญญาณเชื่อมกับสายชนวน ถวายพระอาจารย์ทุกองค์ แล้วประธานไปประจำที่เริ่มจุดรูปเทียน ๑๘๘ ต่อไป

กระโถนน้ำร้อนเย็น บุหรี่หมากพลู ควรเตรียมไว้ให้เรียบร้อย

ตอนจบพุทธาภิเษก ควรดับเทียนไชยเสียเลย โหรนำใบพลู ๗ ใบกับโถเจมิให้ประธานถวายพระอาจารย์องค์ใดองค์หนึ่ง ทำพิธีดับเทียนไชยพระพิธีธรรมสวดคาถาดับเทียนไชย เป็นอันเสร็จพิธีพุทธาภิเษกเพียงนี้ ๑

พิธีหล่อพระพุทธรูป

พิธีนี้ เป็นพิธีหล่อพระประธาน หรือพระพุทธรูปบูชาโดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับพุทธาภิเษกควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ควรตกลงช่างหล่อให้แน่นอนก่อน แล้วติดต่อเชิญโหรและให้วางฤกษ์เททองให้แน่นอน ๑

๒. จัดหาแผ่นเงินแผ่นทอง หนักแผ่นละ ๑ บาท ให้โหรลงดวงประสูติในแผ่นเงินลงดวงตรัสรู้ในแผ่นทอง สำหรับเจ้าภาพใส่ในเบ้าสุ่มทอง ก่อนจะเทลงในหุ่นองค์พระ องค์ละ ๒ ดวง ถ้ามีเจ้าภาพหลายคน จะเพิ่มขึ้นตามจำนวนก็ได้ (หรือใช้แผ่นเงินแผ่นทองแดงทาบรอนเงินบรอนทองแทนก็ได้)

๓. มีฉัตรสีขาว ๙ ชั้น ๑๒ ต้น ปัก ๔ มุม ที่ทำการหล่อพระ มุมละ ๓ ต้น ๑

๔. มีราชวัฏ ๘ แฉก ตั้ง ๔ มุมที่ทำการหล่อพระ มุมละ ๒ แฉก ๑

๕. มีหมอกกล้วยหน่ออ้อยสูงประมาณศีรษะ มีใบสัก ๓ ใบ ห้ามตัดราก อย่างละ ๑๒ หน่อ ปักคู่กับฉัตร มุมละ ๓ คู่ ทั้ง ๔ มุม ๑

๖. สายสิญจน์ควรเตรียมไว้ให้พอ เริ่มต้นผูกที่ฐานพระประธาน ในพระอุโบสถก่อน แล้วเล่นลอดหน้าต่างหรือประตูหลังพระอุโบสถ แล้วพุ่งตรงมาที่บริเวณหล่อพระ วนปทักษิณตามชั้นฉัตรรอบบริเวณหล่อพระ ๓ รอบ ๕ รอบ หรือ ๙ รอบ แล้ววกทะแยงมุม ๔ มุม เป็นรูปกากะบาด เพื่อห้อยยันดักกลาง ๒ ยันต์ (ถ้าไม่มียันต์ ก็ไม่ต้องทะแยงมุม) กลุ่มปลายสายสิญจน์เอาไว้ให้พระสงฆ์ ๙ รูปจับสวดชัยมงคลคาถา และให้ประชาชนจับตอนเททอง ๑

๗. มียันต์เสมา ๑๐ ทิศ รวม ๑๐ ยันต์ สำหรับแขวนติดกับสายสิญจน์รอบสถานหล่อพระ ทิศละ ๑ ยันต์ ๘ ทิศรวม ๘ ยันต์ ท่ามกลางที่หล่อพระติดกับสายสิญจน์เส้นละยันต์ ให้สูงเลยศีรษะ เพื่อทิสเบื้องบนและเบื้องล่างใช้ลงในแผ่นผ้าขาว จะเขียนไว้เป็นตัวอย่างข้างท้ายหนังสือนี้ ๑

๘. ตั้งอาสน์สงฆ์นั่งยาวจุพระสงฆ์ สวดไชยมงคลคาถา ๙ รูป ริมบริเวณหล่อพระภายในสายสิญจน์หัวอาสน์สงฆ์อยู่ด้านทิศบูรพาหรือทิศเหนือ

๙. ตั้งธรรมาสน์ ๔ มุม สำหรับพระอาจารย์ ๔ องค์ นั่งบริกรรมพระพุทธานุ เวลาทำการเททองหล่อพระ ๑

๑๐. เด็ดสายสิญจน์กลุ่มอื่นออก ๔ เส้น เอาผูกกับสายสิญจน์ที่โยงรอบบริเวณ ซึ่งใกล้กับธรรมาสน์ เอาปลายห้อยพาดไว้ที่ธรรมาสน์ ๑ เส้น สำหรับพระอาจารย์จับบริกรรม ๑

๑๑. จัดหม้อไชยไว้ ๑ ใบ สำหรับตีเวลาได้ฤกษ์เททอง และโถแบ่งกระแจะ สำหรับเจิมหุ่นพระ ๑ ที่ ๑

๑๒. จัดบาตรน้ำมนต์พร้อมและมดหญ้าคาสำหรับพรม ๑ กำ และพานข้าวตอกดอกไม้ ๑ พาน สำหรับพระเถระผู้เป็นประธานพรม และโปรยก่อนได้ฤกษ์เททอง ๑

๑๓. ตั้งศาลเพียงตาไว้ ๑ ศาล ทางทิศอีสานด้านบริเวณหล่อพระภายในสายสิญจน์ ปลูกข้าวทั้งชั้นบนชั้นล่าง ให้ชายผ้าขาวห้อยจากชั้นล่างเล็กน้อยและมีโตะกินข้าวตั้งหน้าศาล ปลูกข้าววางเครื่องสังเวชบูชาฤกษ์ ๑ โตะและมีสัปปะทนกันด้านหลังศาล มีหมอนแพรพิง ๑

๑๔. หากนายช่างต้องการจะขอเครื่องสังเวชบูชาครูด้วย ก็ให้ตั้งโตะสี่เหลี่ยมขนาดโตะกินข้าว ผ้าขาวปู วางเครื่องสังเวชบูชาครู ๑ ที่ ๑

๑๕. จัดเครื่องสังเวย ๒ ชุด สำหรับโหรบูชาฤกษ์ ๑ ชุด นายช่างบูชาครู ๑ ชุด คือหัวหมุดมัสก น้ำจิ้ม ปลาช่อน คายดัมทั้งเกล็ด น้ำจิ้มบายศรีปากชามมีไขยอด ขนมหันแดงขาว กล้วยน้ำไทยหรือกล้วยน้ำละว้ามะพร้าวอ่อนปอกเปิดฝา ผลไม้ต่างๆ รวมกัน ข้าวดอกดอกไม้ ๑ พาน รูป ๒๐ ดอก เทียน ๒๐ เล่ม ดอกไม้ ๑ กำ เงิน ๖ บาท รวม ๑ พาน สำหรับโหรบูชาฤกษ์นอกนี้จัดเป็น ๒ ชุด จะใช้คู่หรือเดี่ยวแล้วแต่จะเห็นควรฯ

๑๖. จัดบัตรพลีพระเกตุ ๙ ชั้น ๑ บัตร บัตรพระภูมิเป็นรูปกระบะสี่เหลี่ยม ๑ บัตร บัตรกรงพลีเป็นรูปกระบะ ๓ เหลี่ยม ๑ บัตร ใช้ในพิธีโหรบูชาฤกษ์ฯ

๑๗. เย็บกระตงเล็กเท่าถ้วยตะไล ๒๔ กระตง และสิ่งของใส่ในกระตง คือ ข้าวสุกปากหม้อ ๑ ถ้วย กุ้งพราปลายำ ๑ ถ้วย ขนมหั้ ๒-๓ ชิ้น ไม้ใส่กระตง ข้าวดอกกลุณมนเนย หมากพลูจิบเล็ก ๆ ๒๔ คำ ธงกระตางเล็กสี่ทอง ๑๗ ประดับ บัตรพระเกตุ ธงกระตางเล็กสีขาว ๗ ธงประดับบัตรพระภูมิ ๔ ธง บัตรกรงพลี ๓ ธง ดอกไม้สี่ทองหรือเหลือง ๑๗ ดอกสีขาว ๗ ดอกปักบัตรทั้ง ๓ ดังกล่าวแล้ว ส่วนสิ่งของควาหวาน ให้ตัดใส่กระตงทั้ง ๒๔ กระตงแล้วเอาใส่ในบัตรพระเกตุ ๓ ชั้นต้น ๑๗ กระตงเพื่อบูชาพระเกตุ ๙ กระตง บูชาทิศ ๘ อีก ๘ กระตง ใส่ในบัตรพระภูมิ ๔ กระตง ใส่บัตรกรงพลี ๓ กระตง ส่วนของนอกนี้ ให้ทำตามแบบนี้

๑๘. มีเทียนประจำบัตร อีก ๓ เล่ม ขี่ผึ้งแท่นหกเล่มละ ๒ บาทใส่ ๑๖ เส้น ยาวพองามปักประจำบัตรละ ๑ เล่มฯ สรปภาคปฏิบัติตอนถึงงานโดยสังเขป-คือ เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว ก่อนได้ฤกษ์ประมาณ ๑ ชั่วโมง โหรเริ่มทำพิธีบูชาฤกษ์ที่ศาลเพียงตาและนายช่างทำพิธีบูชาครูให้เสร็จก่อนฯ

เหลือเวลาอีกประมาณ ๑๕ นาที โหรนำพระเถระไปประพรม น้ำมนต์ ประชาชน เข้าสูมทองหุ่นพระ โปรยข้าวดอกดอกไม้ และเจิมเข้าสูมทองหุ่นหล่อพระ หรือจะให้โหรโปรยข้าวดอกดอกไม้ก็ได้

เหลือเวลาอีกประมาณ ๑๐ นาที โหรหรือเจ้าหน้าที่ เอาสายสิญจน์ที่เตรียมไว้ คลี่ให้พระสงฆ์ ๙ รูปคอยจับสวด ไชยมงคลคาถา ที่เหลือคลี่ให้ยาวพอควร ผูกปลายไม้ค้อยแตะตัวนายช่าง ผู้เททองลงเข้าพระ ปลายสายสิญจน์ที่เหลือ เอาคลี่ให้ประชาชนจับจบ เวลาช่างเททองทุกครั้ง

เหลือเวลาอีกประมาณ ๓ นาทีถึงฤกษ์ ให้ประธานหรือเจ้าภาพ เอาดวงประสูติ ดวงตราใส่ในเข้าสูมทองได้

พอได้ฤกษ์เททอง โหรลั่นฆ้องขึ้น ๓ ที่เป็นสัญญาณ พระสงฆ์เริ่มสวดไชยมงคลคาถา พระอาจารย์เริ่มบริกรรม เจริญพระพุทธรูป หรือพุทธรูปที่เห็นควร ปี่พาทย์ถ้ามี ทำเพลงมหาฤกษ์มหาไชย ถ้ามีพราหมณ์มาร่วมพิธีด้วย ก็เป่าสังข์ แก้วฆ้องเทาะว่ ซึ่งหล่อก็ทำการหล่อไปจนเสร็จพิธีของช่างฯ

พิธีพุทธาภิเษก และหล่อพระ

พิธีนี้ ทำสองพิธีควบคู่กันไปเลย เรียกว่าทำเต็มๆ จัดเป็นพิธีใหญ่มีการสวดพุทธาภิเษกก่อน โดยเอาโลหะที่จะหล่อ พระเข้าปลุกเสกก่อน และเอาดวงประสูติตราใส่ ใส่พานตั้งบนโต๊ะบูชาด้วย และมีเครื่องกลางของข้างอื่น ๆ เข้าทำพิธีปลุกเสก เพื่อแจกจ่ายหาเงินบำรุงวัดวาอาราม มักเป็นพิธีเกี่ยวกับทางวัดจัดทำเป็นสวนมาก ซึ่งมีหลักปฏิบัติเพิ่มเติมเพียงเล็กน้อย ดังต่อไปนี้ คือ-

๑. ก่อนช่างจะก่อไฟสูมทองขึ้นแรก ให้เอาเทียนชะนวน ที่เหลือจากจุดเทียนไชยแล้ว เอาไปเป็นเชื้อก่อไฟสูมทองฯ

๒. ให้เอาโลหะที่จะหล่อพระ คัดเอามาเข้าพิธีสัก ๒-๓ ถาดก่อนเมื่อเสร็จพิธีพุทธาภิเษกแล้ว จึงเอาไปประสมสูมทอง ในเข้าต่าง ๆ

๓. เอาดวงประสูติตราใส่ตามข้อ ๒ ในพิธีหล่อพระดังกล่าวแล้วไปเข้าพิธีพุทธาภิเษกข้อ ๓ ก่อน เวลาจนจะเททอง

จึงเอาไปใส่ในเบ้าหล่อพระฯ

๔. สายสิญจน์ควรวางรอบฐานพระประธาน ควบคุมเป็น ๒ กลุ่ม ๑ วนรอบพระอุโบสถดังกล่าวแล้วในพิธีพุทธาภิเษกข้อ ๑๖ อีก ๑ กลุ่ม พุ่งตรงไปยังบริเวณหล่อพระเสียดลตามข้อ ๖ ในวันทำพิธีพุทธาภิเษกและควรมีราชวัฏฉัตร หน่อกล้วย หน่ออ้อย ให้พร้อมเสร็จ และติดยันต์ ๑๐ ทิศด้วยฯ

๕. เอาน้ำมันตพุทธาภิเษกทั้ง ๙ บาตร ประสมกับน้ำมันในกระถางต่างๆ ใส่บาตร ๑ บาตรพร้อมด้วยหย้าคา ๑ กำ เติริยมไปให้พระเถระประพรมหุ่น บริเวณหล่อพระ ตลอดจนประชาชน ในเวลาจนจะได้ฤกษ์เททองฯ

ส่วนภาคปฏิบัติ นอกจากที่กล่าวนี้ ให้ปฏิบัติตามในพิธีพุทธาภิเษกและพิธีหล่อพระ ดังกล่าวแล้วข้างต้น ทั้ง ๒ พิธีด้วยกัน

จบพิธีพุทธาภิเษก และหล่อพระ เพียงเท่านี้

คาถาสวดเมื่อจุดเทียนไชย

พุทฺโธ สัพพัญญุตญาณโม ธมฺโม โลกุตตโร วโร สงฺโฆ มคฺคผลภู ฐฺโห จ อิจฺเจตํ รตนตฺตยํ เอตสฺส อานุกาเวน สัพพพุทฺธา
อุปทุทฺทวอันตฺรายา จ วินสฺสนตฺตฺ สัพพโสคติ ภูวนตฺตฺ เต ฯ

คาถาสวดเมื่อดับเทียนไชย

นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ พุทฺโธ เม สรณํ วรํ ฯ ฯลฯ เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เต ชยมงฺคละฯ

ยงฺกิญฺจิ วิตฺตํ อธิ วา หุรํ วา สกฺเคสุ วา ยํ รตนํ ปณีตํ ฯ ฯลฯ อิทมปิ สงฺเม รตนํ ปณีตํ เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุฯ

สัพพโรควินมุตฺโต สัพพสนตาปวชฺชิตฺโต สัพพเวรมตฺติกฺกนฺโต ยถาทีโป จ นิพพุตฺโต ฯ

๒. พิธีพุทธาภิเษก งานเขียนของ พระครูวรปริชาญาณ (สิงห์ สุมณฑโก)

พระครูวรปริชาญาณ (สิงห์ สุมณฑโก) ท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิชาโหราศาสตร์ หรือหมอดูที่มีชื่อเสียง มีผลงาน มีลูกศิษย์ลูกหาเชื่อถือศรัทธาในระดับชั้นของบุคคลในสังคม และท่านยังได้ศึกษาและเป็นผู้รอบรู้และมีการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพุทธไสยศาสตร์อีกหลายด้าน เช่น พิธีวางศิลาฤกษ์ พิธียกศาลพระภูมิ และพิธีพุทธาภิเษก เป็นต้น ท่านได้เขียนเป็นหลักฐานวางรูปแบบไว้ ซึ่งก็จัดว่าเป็นรูปแบบของวัดอนงคารามอีกเช่นกัน เพราะมีกระบวนการจัดต่างๆ ในทำนองเดียวกัน ในที่นี้ จะขอนำมา กล่าวเฉพาะพิธีพุทธาภิเษก ซึ่งวัดอนงคารามได้นำมาพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพของท่าน ในหัวข้อเรื่องว่า “ปกิณณกพิธีเพื่อชีวิต” ท่านได้กล่าวถึง บทอัญเชิญสังเวย (เทวดา) อุปกรณ์เครื่องใช้ในการประกอบพิธี การจัดตั้งเครื่องพิธี เป็นต้น ตลอดจนข้อเสนอนะเกี่ยวกับเวลาและลำดับพิธีในพิธีพุทธาภิเษกไว้ (๒๕๓๔ : ๑๒๓-๑๓๐) ดังต่อไปนี้

บทอัญเชิญสังเวย

นโม ตัสส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสส (๓ จบ)

นมาม เทวติ เทวัง	สัมพุทธัง โสทธิ เทสกัง
นมาม อุตตมัง ฐัมมัง	สัตตานิัง โสทธิยาวกัง
นมาม ฐัมมทายาทัง	สังฆัง สุโสทธิการัง
โสทธิยาภรณ์วัตถุนัง	นมการัสส เตชสา
หัตถ์นุญตูปัททวานเภา	ตลา ตลา อนิฏฐกา
อิฏฐา กันตา มนาปา จ	สัพพโสทธิ ภวันตุ โนฯ

นมาม ข้าพเจ้าขอน้อมมนัสการ สมพุทธ ซึ่งสมเด็จพระพิชิตมารสัมพุทธบพิตร ผู้ทรงคุณเป็นอคุลยอุกฤษฏ์ อุดมพิเศษ เป็นวิสุทธิเทเวศร์อันเลิศสง่า ซึ่งเทพยดาทั้งปวงทั่วธานี ทรงแสดงพุทธานุสาสนีให้เป็นมิ่งมงคล เกิดประโยชน์โสทธิผลแก่แว่นแคว้น ผู้มีศรัทธาความเลื่อมใสปฏิบัติตามได้บรรลุมงคลทั้งสาม มีมนุษย์สมบัติเป็นต้น

อนึ่ง ข้าพเจ้าขอน้อมสแกนกายวาจาใจอภิวาทไพบูลย์นัสการ ซึ่งพระธรรมล้ำไพบาร อุดมเลิศ นำมาซึ่งความสุขประเสริฐแก่ฝูงสัตว์ ให้บังเกิดเกษมสโมสรความสุขสวัสดิ์

อนึ่ง ข้าพเจ้าขอยอกรุขี้น้อมมนัสการ ซึ่งพระสงฆ์ทรงศีลาจารย์อันบริสุทธิ์สะอาดเป็นธรรมทายาทของสมเด็จพระอนันตมุนี ผู้กระทำซึ่งความสวัสดิ์อย่างมโหฬาร นะมะการัสสะเตชสา ด้วยเดชานุภาพ ข้าพเจ้ากราบกรานนวมการกิจ แล้ววัดฤกษ์ดีสิทธิคือพระรัตนตรัย อันเป็นบ่อเกิดแห่งความปลอดภัย ให้ซึ่งความสวัสดิ์ หัตถ์นุญตูปัททวานเภา ของจงช่วยกำจัดไพรีสรรพพิบัติ อเนกอุปัทวันนาประการ อันเป็นสิ่งที่เราท่านไม่พึงปรารถนา อิฏฐา กันตา มนาปา จ สัพพโสทธิ ภวันตุ โน ขอผลปรีดาอันน่าพึงใจ ที่สรรพสัตว์รักใคร่จงเจตนาสรรพความสุขสวัสดิ์จงมีมาแก่ท่านเจ้าบ้าน ซึ่งท่านจะปลูกเกษตรสถาน ณ วันนี้

อนึ่งขออัญเชิญพระภูมิเจ้าที่เทพารักษ์ซึ่งสำนัก ณ ถิ่นสถลตำบลนี้ รักษาพื้นปฐพีภูมิภาคแผ่นดินคล ด้วยบัดนี้ (ชื่อเจ้าบ้าน) จะทำการมงคลปลูกสร้างเกษตรสถาน จงมารับเครื่องพลีการวรมิส ซึ่งท่านเจ้าบ้านตั้งอุทิศถวายเป็นเทพยพลี สังเวยแก่เจ้าที่ทวยเทพยดา ตามที่เคยทำมาแต่ปางบรรพ์ สรรพสิ่งของนั้น ๆ ล้วนเอมโอชะ ขอเทพเจ้าจงปราโมทย์ พร้อมด้วยเทพบริวาร บริโศกนานาภักษาหารตามปรารถนา อนึ่ง (ชื่อเจ้าบ้าน) พร้อมด้วยบุตรภรรยาญาติมิตร ได้บำเพ็ญกุศลสุจริตตามสามารถ โดยควรแก่โอกาสที่เป็นมา ทั้งทานศีลภาวนากัลยาณปฏิบัติ ที่ควรนับว่าเป็นกุศลวัตร แต่ละประการๆ ขอบุทิศ

แต่เทพทุกสถานเป็นธรรมพลีโดยวิธีปัจจุปัจการกิจ เป็นอันได้บูชาด้วยอามิส พร้อมทั้งธรรมบรรณาการ ขอเทพเจ้าจงเบิก
บานอนุโมทนา แล้วจงช่วยอารักขา (ชื่อเจ้าบ้าน) พร้อมาทั้งครอบครัวทั่วทุกคน ซึ่งจะอาศัยในเคหมณฑลสถานนี้ ให้
เจริญศรีสุขสวัสดิ์สถาพร ปราศจากความเดือดร้อนรำคาญใจสรรพโรคสรรพภัยจงบาราศ บรรดาสิ่งที่เป็นอุปาทว้างห่างไกล
ด้วยอำนาจเทพไทยช่วยบำบัดจงบันดาลแต่ความโสมนัสในลาภผล สรรพสิ่งมิ่งมงคลให้บังเกิดมีฯ

พิธีบวงสรวงสังเวยเทวดา

ใช้ในพิธีต่างๆ เช่น ตั้งศาลพระภูมิ วางศิลาฤกษ์ ยกเสาเอก ปลูกอาคาร-บ้านเรือนสถานที่ต่างๆ เป็นต้น

บทบวงสรวง ว่าก่อนจุดธูปเทียน

ผู้ทำพิธี นุ่งขาวห่มขาว ยืนประนมมือหน้าโต๊ะเครื่องสังเวย เริ่มด้วยการชุมนุมเทวดา(ทำนองซัดค่านาน)

สมันตา จักกวเพสุ อัคราถัจฉันตุ เทวดา สุธัมมมัง มุนิราชัสสะ สุณันตุ สักคโมคขทั้ง สักเค กาเม
จ รุเป คิริสิขรตญู จันตลิกเข วิมานะ ทีเป รัฏฐเฐ จ คาเมตรวนคหเน เคหัตถุมหิ เขตเต ภูมมา จายันตุ
เทวา ชลลลวิสเม ยักขคันธัพพนาถา ตัญญันตา สันติเก ยัง มุนิรวรจันัง สาธโว เม สุณันตุ รัมมัส
สวณกาโล อัยมกัณฑา รัมมัสสวณกาโล อัยมกัณฑา รัมมัสสวณกาโล อัยมกัณฑาฯ

(ทำนองร่าย)

โอมสิทธิสรวงศรีแก้วแผ้วผดุง ผู้ครองดินครอบฟ้า เลี้ยงเหล่าเกษมสันต์ อเนกอนอนันต์นาคราชทรงอำนาจฤทธิ์
สี่มือถือสังข์จักรคราธรณี จีครุฑดำเนินหนพญอสุรราญฯ

(ลั่นฆ้อง ๓ ที)

โอมศิวมหากาฬ	สถานถิ่นไกรลาส
อาภอิทธิกำลัง	เสด็จหลังวัวเผือก
เอาเงือกเกี่ยวพระองค์	ทรงจันทร์เป็นปิ่น
รู้สิ้นด้วยสามตา	ฆ่าภิกษณะจัญไรฯ

(ลั่นฆ้อง ๓ ที)

โอมพรหมมารทะวิสัย	ไขพระเวททั้งสาม
งามจตุรพักตร์	ศักดิ์สถิตบัวทอง
ผยองเหนือขุนห่าน	ท่านก่อดินก่อฟ้า
รักษาศิระเกล้า	เทพมนุษย์คำเข้าอยู่ฯ

(ลั่นฆ้อง ๓ ที)

หนึ่งองค์วัชรี ศรีสุราชทรงคุณ ช่วยดู หนึ่งวรณห์สุเรนทร์ เป็นเจ้าน้ำทั่วไป ช่วยดูหนึ่งเทพไทยมราช มีอำนาจใน
บาดาล ช่วยดู อัครนี้ฉานสาตแสง กำแหงเจ้าจอมยันต์ ช่วยดูอีกเทวันเรืองฤทธิ์ สถิตพิมานแมนสรวง อีกปางภูมิปู่เจ้าอีก
เหล่ารุกขเทวา อีกบรรดาเทพผู้ยวตฤณนา เชิญมาชุมนุมอยู่พร้อม ด้วยมิตรจิตน้อมปราณี ช่วยดูฯ

(ลั่นฆ้อง ๓ ที)

ปีพาทย์บรรเลงเพลงสาธุการ

(เชิญเจ้าภาพจุดธูปเทียน บูชาพระรัตนตรัย)

(ต่อไปนี้ ให้เจ้าภาพลงมือจุดธูปเทียน ปักเครื่องสังเวย แต่ละที่ทีละ ๑ เล่ม เทียนปักไว้ต่างหาก ๑ เล่ม แล้วใช้มัดเชือก หมู ปลา กุ้ง ไก่ สิ่งละ ๔ ชิ้น ชิ้นละเล็ก ๆ เชือดแล้วเอาไว้ในที่นั้น อย่าเพิ่งหยิบออก)

เสร็จแล้วให้เจ้าของงานหยิบของเครื่องสังเวย ที่ได้เชือดไว้นั้นใส่กระทง ๔ กระทง กระทงละ ๑ ชิ้น ที่เป็นผลไม้ก็ให้หยิบหรือเด็ดเอา อย่างละผลใส่รวมลงไปในกระทงนั้น ๆ แล้วให้ใครนำไปวางไว้ในมุมผั่งที่จะปลูกสร้างทั้ง ๔ ทิศ หรือ ๔ มุมที่กันไว้มุมละ ๑ กระทง

เมื่อจบคำสังเวยแล้ว ให้ผู้ทำพิธีโปรยข้าวตอกดอกไม้ลงบนโต๊ะเครื่องสังเวยพอสังเขปแล้วลาเครื่องสังเวย ถอนธูปไปรวมปักไว้ที่ใกล้บริเวณนั้น เป็นเสร็จพิธี ฯ

ตัวบาศรีปากขาม ให้ถอดไข่ออกไว้ แล้วนำตัวบาศรีทั้งหมดจากขาม ไปใส่ลงในหลุมเสาเอกที่ทำพิธีนั้น ฯ
หมายเหตุ ถ้าผู้ทำพิธีมิได้เป็นเจ้าภาพให้เปลี่ยนคำว่า "ข้าพเจ้า" เป็นชื่อเจ้าภาพ เช่น "บัดนี้ข้าพเจ้า" ก็เปลี่ยนเป็น "บัดนี้ นายสยาม รักไทย" จะประกอบพิธี ฯลฯ

เครื่องสังเวยประกอบด้วย

๑. หัวหมูต้ม ๑ หัว
๒. เป็ดไก่ต้มอย่างละ ๑ ตัว
๓. ปูทะเลและกุ้งใหญ่ต้มอย่างละ ๑ ตัว
๔. ปลาช่อนแป๊ะซะ ๑ ตัว ทั้งหัวทั้งหางไม่ขอดเกล็ด
๕. น้ำจิ้มหมู ปลา เป็ด ไก่ อย่างละ ๑ ถ้วย
๖. ข้าวสุกปากหม้อ ๑ จาน
๗. มะพร้าวอ่อนปอกเปลือกเปิดฝา ๑ ผล
๘. ถ้วยน้ำโทสุกหvirงาม ๆ ๑ หวี
๙. บาศรีปากขาม ๑ สำหรับ ใช้ไขเปิดคัมสุก ๒ ฟอง เสียบยอดบาศรี ๑ ฟอง ผ่าสามซีก แชมโคนบาศรี ๑ ฟอง
๑๐. ขนมหัดแดงคัมขาว อย่างละ ๑ จานหวาน
๑๑. พักทองแกงบวด ๑ ถ้วย
๑๒. ผลไม้ ๙ อย่าง จะเป็นผลไม้อะไรและอย่างละกี่ผลก็ได้ (เฉพาะที่ใช้รับประทานได้) จัดรวม ๑ พานหรือ ๑ ถาด
๑๓. หมากพลู ๑ พาน (ใช้หมากเจียนพลูจิบ ๔ คำ)
๑๔. น้ำสะอาด ๑ ถ้วยแก้ว
๑๕. ข้าวตอกดอกไม้รวมกัน ๑ พาน
๑๖. โต๊ะพอวางเครื่องสังเวยทั้งหมด ปูผ้าขาวมีริมกันด้านหลังโต๊ะ ๑ ตัว ข้างหน้าโต๊ะมีเก้าอี้ปูผ้าขาว ๑ ตัว

หมายเหตุ เมื่อจัดของวางบนโต๊ะเครื่องสังเวยพร้อมแล้ว จุดธูปเทียนปักกระถางธูป กล่าวคำบูชาตามนั้น เมื่อเสร็จแล้ว เอาข้าวตอกดอกไม้ในพาน โปรยลงบนโต๊ะเครื่องสังเวยเป็นเสร็จพิธี

มงคลพิธี พุทธาภิเษก

๑. เครื่องใช้ในการประกอบพิธี

๑. โต๊ะหมู่ ๙ ลายทอง ๑ หมู่
๒. ขันสัมฤทธิ์ หรือขันลงหินมีพานรอง ๒ ชุด
๓. ขันสาคร หรือกระถางลายคราม ๓ ใบ
๔. เจึงเทียนทองเหลือง ขนาดกลาง ๑๔ เจึง
๕. เจึงเทียนทองเหลือง ขนาดใหญ่ ๔ เจึง
๖. ค้ายสายสิญจน์ ประมาณ ๓ กลุ่มใหญ่
๗. ผ้าขาวปูอาสนะ และใช้อย่างอื่น ๆ ประมาณ...พับ
๘. ใบพลูงามๆสำหรับดับเทียนชัย ใส่พาน ๙ ใบ
๙. เทียนชัย หน้า ๘๐ บาท ไล่ ๘๐ เส้น สูง ๘๐ นิ้วไทย ๑ เล่ม
๑๐. เทียนพระวิปัสสี หน้า ๙ บาท ไล่ ๒๘ เส้น สูงพองาม ๑ เล่ม
๑๑. เทียนมโหฬาร หน้า ๓๒ บาท ไล่เท่าอายุเจ้าภาพ เพิ่มขึ้นอีก ๑ เส้น สูงเท่าวัตรรอบศีรยะเจ้าภาพ ๑ เล่ม
๑๒. เทียนน้ำมันคัพพัทธาภิเษก คู่ข้างเทียนชัย หน้า ๓๒ บาท ไล่ ๑๐๘ เส้น สูงพองาม ๒ เล่ม
๑๓. เทียนน้ำมันคัพ สำหรับพระเถระเจริญพระพุทธรูป หน้า ๑ บาท ไล่ ๑๖ เส้น ๑ เล่ม
๑๔. เทียนขนวน หน้า ๒ บาท ไล่ ๓๒ เส้น ๑ เล่ม
๑๕. เทียนหน้า ๑ สลึง ไล่ ๙ เส้น ๑๐๘ เล่ม
๑๖. รูปหอม ๑๐๘ ดอก
๑๗. หญ้าคา ๘ กำมือ
๑๘. ศาลเพิงคา ๑ ศาล
๑๙. กระโจมเทียน ๑ ที่
๒๐. ครอบน้ำมันคัพ ๑ ที่
๒๑. กระถางรูป ใหญ่ ๑ ใบ เล็ก ๒ ใบ
๒๒. ม้องชัย ๑ ม้อง
๒๓. เทียนนพหุคุณ หน้าเล่มละ ๒ บาท ไล่ ๙ เส้น สูงพองาม ๙ เล่ม

การจัดตั้งเครื่องพิธี

๑. ตั้งโต๊ะหมู่ ๙ ข้างหน้าพระประธาน ๑ หมู่ ตัวบนตั้งพานดอกไม้ ๙ สี ตัวถัดมาตั้งขันใส่น้ำรองเทียนพระวิปัสสี ตัวที่ ๓ ตั้งขันใส่น้ำรองเทียนมโหฬารประจำตัวเจ้าภาพ ส่วนโต๊ะที่ยังว่างก็จัดดอกไม้พานหรือแจกันตั้งดูพองาม หน้าโต๊ะบูชาตั้งเทียนนพหุคุณ ๙ เล่ม มีผ้าขาวปูรองเชิงเทียนด้วย ถัดออกมาจัดที่รองกราบไว้ สำหรับประธาน กราบบูชาพระรัตนตรัย
๒. จัดอาสนะสงฆ์ ปูผ้าขาว สำหรับพระสงฆ์เจริญพระพุทธรูป ๙ รูป ชิดผนังอุโบสถด้านซ้าย
๓. ตั้งเตียงสำหรับวางวัตถุที่จะปลุกเสกไว้กลางอุโบสถ ๑ เตียง ปูผ้าขาวไว้ด้วย แล้วจัดอาสนะปูผ้าขาวไว้สำหรับพระอา

จารย์ผู้ทรงคุณ นึ่งปลุกเสก ตามจำนวนที่นิยมมา

๔. ตั้งกระโจมเทียน ให้ห่างจากเตียงที่วางวัตถุปลูกลงประมาณ ๑ ศอก หันประตูกระโจมเทียนเข้ามาหาทางพระประธาน
๕. ตั้งขันสาคร สองข้างกระโจมเทียนข้างละ ๑ ใบ และด้านหลังกระโจมเทียน ๑ ใบ กับกระถางรูปใหญ่ ๑ ใบ ให้ห่างกันพอสมควร
๖. ตั้งเตียงที่มีพาดานผ้าขาว ให้ชิดกับผนังอุโบสถด้านหน้าอาสนะปูด้วยผ้าขาว กับมีหมอนอิง ๔ ใบ
๗. ตั้งธรรมาสน์ทางด้านขวาเตียงพระสวดฯ ลาดด้วยหญ้าคา ๘ กำ แล้วปูผ้าขาวทับบนสำหรับนั่งปรก มีหมอนอิง ๑ ใบ
๘. จัดที่นั่งปูผ้าขาว ต่อท้ายเตียงพระสวดอีก ๑ ที่ สำหรับบัณฑิต นั่งบริกรรมชกกลูกประจำ

การวางสายสิญจน์

วงเป็นทักษิณาวรรต รอบฐานพระประธานก่อน แล้วจึงเดินสายสิญจน์รอบผนังอุโบสถ ๑ รอบ แล้ววงจากพระประธานผ่านกระโจมเทียน ไปวงรอบเตียงพระสวดพุทธานิเชก กลับมาที่ฐานพระประธานแล้ววงออกไปล้อมเตียงพระสวดอีกวงด้วยวิธีนี้ให้ได้ ๙ รอบ (ถ้ามีการหล่อพระประธาน ก็ให้วงสายสิญจน์ไปถึงบริเวณที่หล่อพระประธานนั้นด้วย)

เมื่อวงสายสิญจน์เรียบร้อยแล้ว ก็ต่อแยกสายสิญจน์ลงที่พระเจริญพระพุทธรูปหนึ่ง ที่พระอาจารย์ผู้ทรงคุณปลุกเสกสายหนึ่ง ที่พระอาจารย์ผู้ทรงคุณนึ่งปรกสายหนึ่ง ที่พระสวดพุทธานิเชกสายหนึ่ง ส่วนบัณฑิตก็ได้รับปลายสายสิญจน์ที่พระสวดพุทธานิเชกไปถือไว้ทุกครั้งเมื่อพระสวดฯ

(ตัวอย่าง) กำหนดการศาสนพิธี

พิธีพุทธานิเชก ปลุกเสกพระ...

วันที่...เดือน.....พ.ศ.....

เวลา ๐๙.๓๐ น. ทำพิธีสังเวทเวทนา

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระสงฆ์ ๙ รูป ที่จะเจริญพระพุทธรูปหนึ่ง เข้านั่งประจำอาสนสงฆ์ ท่านผู้เป็นประธานจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการพระรัตนตรัยที่โต๊ะหมู่ใหญ่หน้าพระประธาน (เว้นเทียนพระวิปัสสี, เทียนมหายาน, เทียนนพคุณ) เมื่อประธานบูชาพระรัตนตรัยเสร็จแล้ว กลับเข้านั่งที่ฯ

เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล พระให้ศีล เสร็จแล้วเจ้าหน้าที่จุดเทียนชนวนถวายประธานในพิธี พอได้ปฐมฤกษ์จุดเทียนชัย ประธานฯรับเทียนชนวนนำไปถวายพระเถระรูปใดรูปหนึ่งในจำนวน ๙ รูปนั้น พระเถระรูปนั้นรับเทียนชนวนแล้ว เดินมาที่กระโจมเทียนทำการจุดเทียนชัย

พระสงฆ์ที่นั่งอยู่บนอาสนะจับด้ายสายสิญจน์ สวดคาถาจุดเทียนชัย ๑ จบ (เจ้าหน้าที่ลั่นฆ้องชัย ปี่พาทย์บรรเลงเพลงสาธุการถ้ามี) พระเถระผู้จุดเทียนชัยกลับเข้านั่งที่ฯ

เจ้าหน้าที่อาราธนาพระปริตร พระสงฆ์ ๙ รูปเริ่มขัดตำนานและเจริญพระพุทธรูป

เจ้าหน้าที่มอบเทียนชนวนแด่ประธาน นำไปจุดเทียนมหายานมงคลหนัก ๓๒ บาท ไล่เท้าอายุ เล่มที่ตั้งอยู่ในชั้นกลางโต๊ะหมู่ใหญ่ (กระยะเวลาจุด พอพระสงฆ์เริ่มสวดถึงไตรสรณาคมน์ ‘พุทฺธ’ ก็จุดทันที)

เมื่อจุดเทียนมหายานมงคลเสร็จแล้ว กลับมา มอบธูปเทียนอย่างละ ๑๐๘ เล่ม ๙ ดอก ให้เจ้าหน้าที่

ไปบูชา พระพุทธรูปคุณ พระธรรมคุณและพระสังฆคุณ ณ กระถางน้ำที่จัดไว้

พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ บท อัมมจักกัปปวัตตนสูตรจบลงพอเริ่มขึ้น มงคลสูตร ประธานเข้า
ไปจุดเทียนน้ำมันที่ครอบน้ำมันดั่งตรงหน้าพระเถระ

พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ไปจนจบ

(หยุดพักชั่วระยะหนึ่ง เพื่อให้ฆราวาสรับประธานอาหาร)

เวลา ๑๙.๐๐ น.

พระอาจารย์ผู้ทรงคุณนั่งปรก ๑ รูป, พระพิธีธรรม ๔ รูป บัณฑิตนุ่งขาวห่มขาวนั่งบริกรรมชักรูปประ
คำต่อท้ายอาสนะเตียงพระสวด เข้านั่งประจำที่

ประธานจุดรูป-เทียนเครื่องมัสการพระธรรมที่หน้าเตียงพระสวดพุทธานิเขก แล้วไปจุดเทียนน้ำ
มนต์พุทธานิเขก ๒ เล่มข้างเทียนชัยแล้วไปจุดเทียนพระวิปัสสีที่กลางโถ้ะหมู่ใหญ่หน้าพระประธาน
แล้วจุดเทียนนวทรคุณ ๙ เล่มที่หน้าโถ้ะบูชา

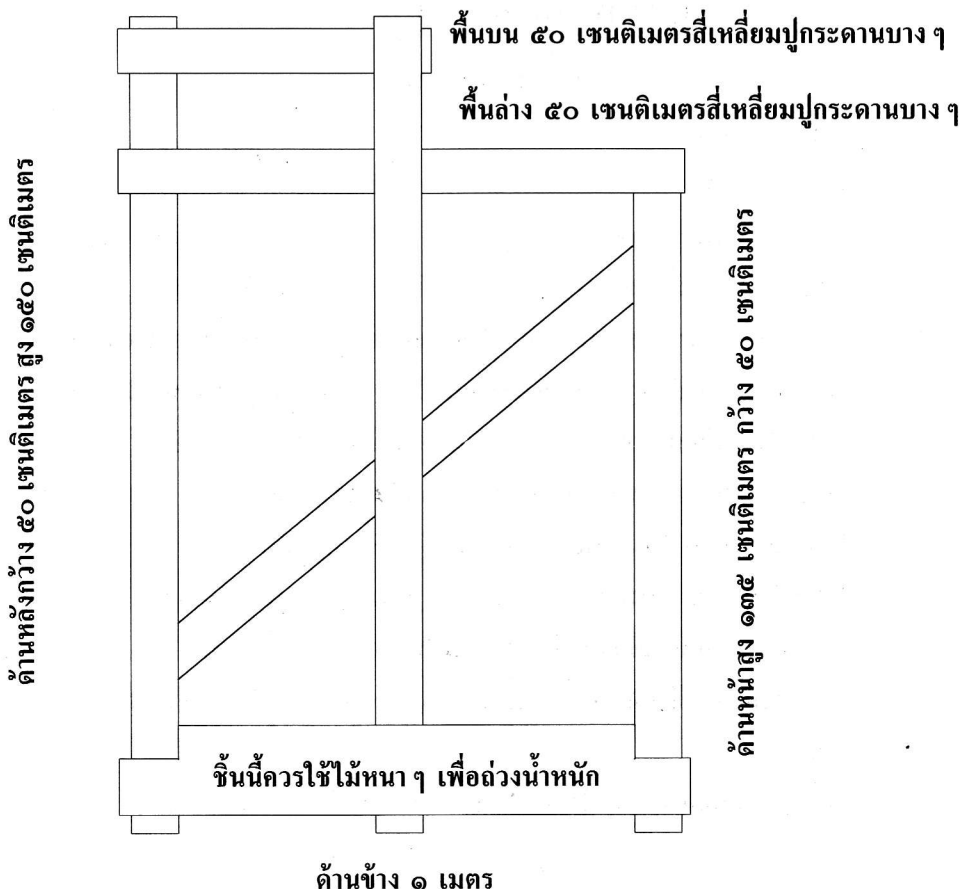
เมื่อพระพิธีธรรมสวดพุทธานิเขก หยุดพักพอสมควรแล้วจะเริ่มสวดอีก ก็อาราธนาพระอาจารย์ผู้
ทรงคุณรูปอื่นผลัดเปลี่ยนกันนั่งปรกจนกว่าจะสวดพุทธานิเขกจบ

การดับเทียนชัย

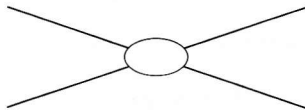
จะดับเทียนชัยได้ก็ต่อเมื่อสวดพุทธานิเขกจบ หรือจะดับตอนเช้าวันรุ่งขึ้นก็ได้ และเมื่อจะดับ ให้ประธานถือใบพลู
เตรียมไว้ พอพระพิธีธรรมสวดคาถาดับเทียนชัย ถึง 'ยถาทีโป จ นิพพุโต' ก็เอาใบพลูประกบเทียนให้ดับ

(เสร็จพิธี)

แบบศาลเพิงตาขนาดมาตรฐาน

แบบกระโจมเทียนปิดกระตาศแก้ว

ห่วงโยงเทียนในกระโจม

เส้นผ่าศูนย์กลาง ๔ เซนติเมตร ๓ อัน

ที่ล็อกบานประตูกระจก

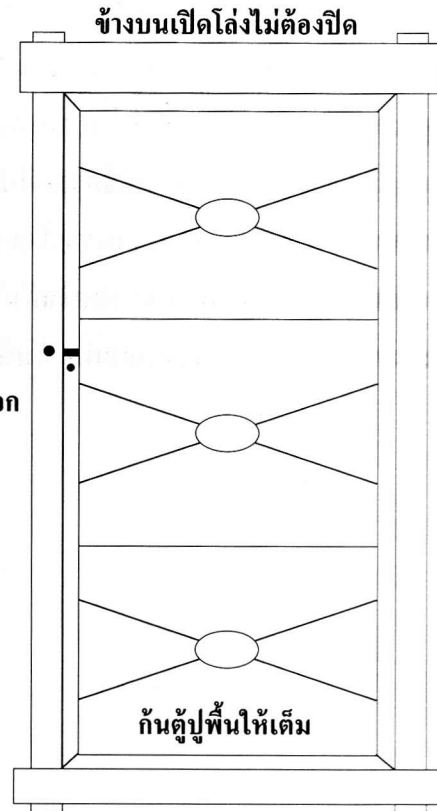

ไม้อองเทียน

กว้าง ๑๕ เซนติเมตร สีเหลืองจัดตุรัส

หนาประมาณ ๒ เซนติเมตร ใช้ตะปู ๓ นิ้ว

ตอกไว้กึ่งกลางเพื่อเสียบเทียน

ข้างบนเปิดโล่งไม่ต้องปิด

สูง ๑ เมตร ๘๐ เซนติเมตร

กันตู้ปูพื้นให้เต็ม

พื้นสีเหลืองจัดตุรัส กว้าง ๕๐ เซนติเมตร

เทียนชุดปริบูรณ์สำหรับพิธีพุทธาเชก

๑. เทียนชัยหนัก ๘๐ บาท ไล่ ๘๐ เส้น สูง ๘ นิ้วไทย ๑ เล่ม
๒. เทียนมงคล หนัก ๓๒ บาท ไล่เท่าอายุเจ้าภาพ เกินไว้ ๑ เส้น สูงวัดรอบศีรษะเจ้าภาพ
๓. เทียนมงคล หนักเล่มละ ๓๒ บาท ไล่ ๑๐๘ เส้น สูงวัดรอบศีรษะเจ้าภาพ
๔. เทียนวิปัสสี หนัก ๙ บาท ไล่ ๒๘ เส้น สูงพองาม ๑ เล่ม
๕. เทียนนพคุณ หนักเล่มละ ๒ บาท ไล่ ๙ เส้น สูงพองาม ๙ เล่ม
๖. เทียนหน้าพระ หนักเล่มละ ๔ บาท ไล่ ๓๒ เส้น สูงพองาม ๒ เล่ม
๗. เทียนเงิน-เทียนทอง หนักเล่มละ ๔ บาท ไล่ ๓๒ เส้น สูงพองาม ๒ เล่ม
๘. เทียนบูชาพระรัตนตรัย หนัก ๑ สลึง ไล่ ๙ เส้น ๑๐๘ เล่ม
๙. รูปหอมอย่างดี ๑๐๘ ดอก
๑๐. เทียนทำนัมนต์ หนัก ๑ บาท ไล่ ๑๒ เส้น (๓๒ เส้น) ๑ เล่ม
๑๑. เทียนชวนนปิดทอง หนัก ๒ บาท ไล่ ๓๒ เส้น ๑ เล่ม
๑๒. เทียนบูชาพิเศษ หนัก ๑ บาท พร้อมทั้งรูปและดอกไม้ รวม ๓ ชุด

เรื่องพิธีพุทธาภิเษกของวัดอนงคารามนั้น ยังมีศิษย์อนงคารามท่านอื่นอีกได้รวบรวมและเป็นผู้ประกอบพิธี ในเล่มนี้ขอยกมาเพียง ๒ ท่านก่อน เมื่อมีโอกาสนี้จะได้นำของท่านอื่นมารวบรวมไว้ต่อไป

มีข้อคิดสำหรับเรื่องนี้ คือ พิธีกรรมอันใดประกอบขึ้นสร้างสติปัญญา โดยเหตุผล สร้างที่พึ่งทางจิตใจให้พุทธศาสนิกชนได้ก็พึงทำต่อไป และควรที่จะพัฒนาให้เขาเกิดปัญญาเป็นปฏิบัติบูชาตามพุทธประสงค์ ควรที่จะได้งดหรือละเว้นพิธีกรรมที่ประกอบขึ้นเพื่อหวังลาภผล สักการะเพียงอย่างเดียว เพราะพิธีกรรมเช่นนี้ พาชาวพุทธให้โง่งมงายโดยถ่ายเดียว และข้อสำคัญคือ จงช่วยกันพยายามให้การศึกษาเล่าเรียนพุทธธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจกันให้มากกว่า หรือ ควบคู่กับการพัฒนาด้านวัตถุ ประชาชนและสังคมก็พลันประสบสันติสุขและสันติภาพ.

พระปริยัติกิจโกศล

(จิม อีสธรรมโม)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม

๑ ธันวาคม ๒๕๓๕

หนังสืออ้างอิง

- คณะสงฆ์วัดคองคาราม. อนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพพระครูวรปรีชาญาณ (สิงห์ สุนัขโก). กรุงเทพฯ : อิมพริ่งการพิมพ์, ๒๕๓๕.
- ทวี กองถวิล. ประชุมมงคลพิธี. กรุงเทพฯ:บางแคโฟโต-การพิมพ์, ๒๕๒๘.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๖.

ชื่อเรื่อง
บรรณาธิการ

พิมพ์ที่
ปีที่พิมพ์

ปรารภงาน

พระเครื่องวัดอนงค์ และ พิธีพุทธาภิเษก
พระปริยัติกิจโกศล (ชม อธิสฺสธมฺโม)
รศ.บุญเรือง อินทวรินทร์

วิริยะการพิมพ์ (จำกัด) โทร. ๔๓๘๐๘๐๕
พ.ศ. ๒๕๓๕

งานพระราชทานเพลิงศพพระครูพิศาลวิธานคุณ
อดีตผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนงค์คาราม

ไล่คิดไปให้เหงามเศร้าดวงจิต
 เคยฝ่าดงปืนเขาเนาพนา
 ลิตเพียงมุ่งเพื่อผดุงเพื่อนให้พ้นทุกข์
 ขอบุญที่ทำนำทางพ้นวัจวน

ชีวิตท่านเดินไปไกลสุดหา
 แผ่เมตตาการุณเกื้อหนุนชน
 แลกความสุขถ้วนทั่วทุกแห่งหน
 สืบบุญคุณธิพบพระศรีอารีย์ดำราญเทอดบุญ ฯ